

Šiame numery

Nesižudykim, o kovokim kultūros ginklais.
Apie Pasaulio lietuvių archyvo lobius.
Nelengva karūnos našta.
Giedros Gudauskienės kūrybos koncertas.
Kiekvienas dainininkas turi savo publiką.
Zigmo Umbražūno apybraiža.
Kur ir kaip stovime pasauly?

PASAULIO LIETUVIŲ ARCHYVAS — IŠEIVIJOS GARBĖS REIKALAS

Pokalbis su archyvo direktorium
Česlovu Grincevičium

Kai Pasaulio lietuvių archyvas jau yra gražiai susitvarkęs naujose ir papildomose Jaunimo centro patalpose, yra malonu užteiti į šią ramią, bet didelį darbą dirbančią instituciją. Savaitgaliais visada ten rasi ir archyvo direktorių rašytoją Česlovą Grincevičių, mandagiai priimančį interesantus, visiems viską aprodanti, aiškinanti, vis toliau beplaušanti, vis besitaranti su didžiuoju savo talkininku Leonardu Keruliu. Tačiau Česlovas Grincevičius randa laiko ir pokalbiui su archyvu besidominčią spauda. O tokiu pokalbiu čia ir norime pasidalinti su skaitytojais.

— Kaip ir kur galima atsekti Pasaulio lietuvių archyvo užuomazgą ir kas įbedė pirmąsias jo šaknis?

— Pasaulio lietuvių archyvo pradžia siekia 1946 metus, kai lietuviai pabėgėliai gyveno Vakarų Vokietijos ir Austrijos stovyklose. Ten kūrė mokyklas, organizavo choras, ansamblius, teatrus, draugijas, o paskui pradėjo emigruoti. Kad nedingtu be pėdsakų lietuvių veikimo istorija. Švietimo valdybos pavedimu Vincencas Liulevičius ir pradėjo rinkti visą dokumentinę medžiagą. Jo rūpesčiu toji medžiaga buvo persiųsta į Chicago ir pradėjo laikytis Sesielių kazimierių tam reikalui skirtame namely. I Chicago atvyko ir pats tos medžiagos rinkėjas Liulevičius ir greitai laiku ją sutvarkė taip, kad jau buvo tikras archyvas ir juo buvo galima naudotis. V. Liulevičius archyvui pašventė 27 metus, pašventė visą savo atliekamą laiką nuo darbo, neturėjo nei atostogų. Kai jau pavargo, pradėjo ieškoti, kas jį pavaduotų. Reikėjo kam nors imtis, ir nuo 1972 metų rudens tos pareigos atiteko man.

— O kokia tolimesnė Archyvo istorija?

— Nuo 1962 Sesielių kazimierių atsakė patalpas, tai į talką atėjo Amerikos Lietuvių Bendruomenės Centro valdyba. Kiek daugiau negu porą metų ji nuomavo privatų butą Marquette Parke ir kas mėnesį mokėjo po 100 dol. nuomos. Patalpos nebuvo tinkamos, per brangios, ir PL A prigludę lietuviai jėzuitai, nemokamai duodami atskirą namą. Namukas irgi buvo per mažas, tai po poros metų jame dirbti jau nebuvo įmanoma, pasidarė ne archyvas, bet sandėlys. Kai jėzuitai padidino Jaunimo centro, trečiame aukšte numatė ir Archyvui patalpas.

— Archyvui užlaikyti juk reikia ir lėšų. Kokia ir kieno finansinė talka jo egzistencijai buvo, yra iki šiol ir bus reikalinga ateityje?

— Iki 1955 rėmė Vlikas, pasikui perėmė JAV LB Centro valdyba. Daug paramos ir supratimo susilaukė iš buvusio Kultūros fondo. Nuo 1972 finansiniai eina remti Lietuvių fondas. Pasi-taiko ir pavienių asmenų ar LB apylinkių, kurios vienu kitu skatiku paremia.

— Archyvinės medžiagos perkraustymas į naujas patalpas turėjo pareikalauti daug išlaidų, darbo ir rūpesčio. Kaip pavyko tai padaryti, žinant, kad visi pirmoj eilėj turime rūpintis duona?

— Perkėlimo didelę dalį rūpesčių prisiėmė pats PLA organizatorius ir ilgalaikis direktorius V. Liulevičius. Jis tik ir žinojo, kur yra spintos ar dėžės su dokumentais ar knygom, o jos buvo išmėtos visur, kur tik galima buvo rasti vietas, įskaitant ir jo paties rūšį ar garažą. Medžiagą paruošė perkėlimui Leonardas Kerulis, kuris ir dabar prižiūri PLA ir skirsto, klasifikuoja suvežtą turtą. Negaliu nepadėkoti ir vie-nam, ir kitam bičiuliui, kurie dirbo ir dirba su nepaprastu uo-lumu ir pagėimu. Neįsivaiz-duoju, kas būtų reikėję daryti, jei nebūtumėm turėję tokių pasi-šventusių žmonių. Supakuotą

medžiagą ir inventorijų perkelti buvo pasamdyti lietuviai baldų kraustytojai. Iš jų taip pat susilaukta daug palankumo.

— Kokie skyriai dabar Archyve jau yra, kiek vienetų priskaičiuojama?

— Kalbant apie skyrius, tai i akis krinta du: archyvas tikra to žodžio prasme ir biblioteka. Paveldėjom ir muziejų, bet kai sto-kojam ir stokosim vietas, to skyriaus plėsti galimybės nenuma-lum. Pagaliau yra kitų muziejų, yra kas rūpinasi lietuvių muzie-jiniais eksponatais ir be mūsų, turi patogesnes sąlygas.

Archyviniam skyriuje surink-ta medžiaga iš buvusių stovyklų gyvenimo; renkama ir saugojama ir dabar veikiančių ar veiku-sių organizacijų protokolai, susi-rašinėjimai, sąrašai, apyskaitos ir visa kita medžiaga. Bibliote-koj norime rinkti kiekvieną lie-tuvišką arba apie Lietuvą ar lie-tuvius parašytą ar atspausdintą žodį — knygą, brošiūrą, periodi-ką. Ir tokie, vadinami smulkūs "nereikšmingi" lapeliai, kaip programos, kvietimai, kurie šiuo metu gal nevertinami, bet jei iš-liks, ateities kartoms bus didelis turtas.

Atskiram skyrely komplekto-jam nuotraukas, lietuviškus at-viruskus. Jau turime pradžią ir lie-tuvių rašytojų muziejų, renka-me rankraščius arba kitokią me-džiagą, liečiančią rašytojus. Dr. V. Sruogienė PLA patikėjo ne-maža medžiagos apie savo vyrą Balį Sruogą. Saugojame rankra-ščius Vinco Ramono, yra kai kas iš Kazio Bradūno, nemaža laiškų Vinco Krėvės ir kitų rašytojų.

Atskirai reikia paminėti po mirties paveldėtas prof. Kazio Pakšto ir prel. Mykolo Krupa-vičiaus bibliotekas, kurios ir sau-gojamos kaip atskiri vienetai. Il-gai gulėjo nepajudintas 1956 mi-rusio Juozo Būgos tautosakinis archyvas. Nebuvo nei priemonių jį tvarkyti, nei tam atsidėjusio, kvalifikuoto asmens. Laimingu atveju tuo palikimu susirūpino Elena Bradūnaitė ir su savo uni-versiteto profesorių patarimu Būgos įrašus juostelėse bei ar-chajinėse vielose baigia tvarkyti. Tokiu būdu šis tautosakinis lo-bis bus išgelbėtas nuo sunykimo.

Kiek ko turime? Nebūtų tikslu operuoti skaičiais. Nežinau. Kai kuriais skaičiais, jau skelbtais, o-peruoti sunku. Pavyzdžiui, didė-lis laikraščių kompleksas lyginti su mažu biuleteni ar laikraščio iškarpa, kurie inventoriaus kny-gose sužymėti tuo pačiu vienetu, būtų netikslu. Knygu su duble-tais gali būti apie 15,000, o laik-raščių ir žurnalų pavadinimų, pilnų komplektų ar tik vieno kito numerio turime daugiau kaip 400.

— Užsiminėte apie norą su-komplektuoti kaip galima pil-nesnę liuanistinę biblioteką. Į-domu, kaip vyksta komplektavi-mas. Ar knygų ir laikraščių lei-dėjai kooperuoja?

— Toli gražu. Kai dar gyve-no A. Ružancovas, Lietuvių bib-liografinės tarnybos vadovas, tai visą gautą medžiagą, panaudojęs "Knygų Lentynai", ją aprašė, persiūsdavo PLA. Iš tų laikų spragos nėra didelės. Daug blogiau buvo po jo mirties, ir nuo tada mažai ką esame gavę. Dabar Li-tuanistikos institutas suorgani-zavo Bibliografinį skyrį, pa-kvietė jam vadovauti ir redaguoti Bibliografinį metraščių Povelą Gaučį. Tik bėda, kad didelė da-lis knygų leidėjų "atprato" siun-tinėti jam leidinius, tokiu būdu negalime ir mes komplektuoti bibliotekos. Nieko nepadaeda nei jo, nei mūsų prašymai, rašinėji-mai tiems leidėjams, kad paskir-tų nors vieną egz., knygos ar pe-riodikos. Čia ypač sunki ir nema-loni padėtis P. Gaučio. Jo reda-guojamas metraštis turi būti pil-nas, o kaip galima jį turėti pilną, jei to leidinio jis negali savo ran-kose turėti. Ar gali gi žmogus pensininkas už savo pinigų už-sisakyti visus periodinius leidi-nius ir pirkti visas knygas?

Yra tačiau ir labai malonių pavyzdžių. "Draugo" adminis-tracija kiekvieno pusmečio pa-baigoje PLA paaukoja gražiai į-rištą tomą. Vien įrišimas jiems kainuoja vieno tomo apie 60 dol. Algimanto Mackaus Knygų leidi-mo fondas Archyvui prisiunčia ne po vieną, bet po kelis egz. kiekvieno leidinio. Reguliariai siuntinėja Nidos leidykla iš Londono, Liet. Knygos klubas, lietuviai jėzuitai, ir kt. Yra tal-kininkų iš šalies, pvz. Lietu-vių moterų federacijos Chicagos klubas užsakė mums Encyclope-dia Lituanica.

— Kokie šiuo metu yra patys didieji rūpesčiai, ir kas galėtų pa-dėti juos palaimingai išspręsti?

— Rūpestis, kad atidžiai su-rinkta ir renkama medžiaga iš-

(Nukelta į 2 psl.)

Kertinė paraštė

NESIŽUDYKIM, O KOVOKIM KULTŪROS GINKLAIS

Vis dar neatvėstantiam tarpu-savio draskymesi gali atrodyti, kad lietuviškosios išeivijos ar net visos tautos likimas priklaus nuo to, koks bus Marquette Parke ar Cicero bendruomeninis pirmininkas. O gal jau čia turė-diau sakyti daugiskaitoj (mat, dviskaita mūsų kalboj jau bai-gia išnykti) — pirmininkai? Be abejo, būsim dar karingesni, kai šių dalykų svarbą ir amžinumą patvirtins net garbės teismas. Kitas pasakys: o kodėl ne du garbės teismai, kodėl nesugrą-žint lietuvių kalbon dviskaitos? Trečias atsišauks: jei tik galima, nesitenkinkim vien mažu kiekiu, juo daugiau, juo geriau, taigi kovokim už dvi teisybes. Ket-virtasis paaiškina: būkim pažan-gūs, neatsilikim nuo mados: jei yra dvi Vokietijos, dvi Korėjos, du Vietnamai, tai kodėl ir mums nesisidvigubinti! Penktasis jau net ir šūkį paleis: Visų šalių lie-tuvių, dvigubinkitės!

O po to ant tako vėl pakyla kovos dulkės. Ir ne nebandyk abejoti, jog čia ne milžinai ko-voja, o žvirbliai. Betgi aiškiai matyti peštukų besidraikančios žvirblinės plunksnos ir už tvo-ros iš apakusių besijuokiantis katinas, o gal ir du, vienas ant-ram akimi pasimerkiantys, ka-tinai

Sakysite: kam čia rimtai Ker-tinei paraštėi toks linksmai spygliuotinis įvadas? Teatsako šis prof. Antano Klimo laiškas redakcijai, kuriame jis rašo:

"Vakar mūsų universiteto pa-rankinė biblioteka pagaliau sa-vo lentynosna patalpino naująją Encyclopedia Britannica laidą. Ieškojau joje Lietuvos. Deja, jo-je Lietuvos (t. y. LITHUANIA, kaip visose senesnėse laidose) jau nebėra! Yra tik LITHUA-NIAN SOVIET SOCIALIST RE-PUBLIC. Baisus yra ir pats straipsnis: 100-procentinė Mask-vos propaganda, pagaminta vy-riausio Kremliaus patikėtinio

vilniškėje MA — Kazimiero Meškauskio (Encikl. jo 'parašas' duodamas taip: Kazimieras An-tatano (! AK) Meskauskas — net ir tai jau surusinta!). Tai yra baisus rašinys — daug blo-gesnis negu kai kurios Maskvos įkvėpimu angliškai parašytos brošiūrėlės. Duodama čia kiek geografijos, o likutis — grynai sovietiškas pasigyrimas, operuo-jant ekonominiais — statistiniais skaičiais. Nieko apie Lietuvos istoriją, kalbą, kultūrą, tautosak-ką, literatūrą, muziką meną ir pan. Jokios bibliografijos. Tie-siog siaubas ima.

"Yra keli sakinukai apie liet. kult., tautosaką, liter. ir meną postr. "Cultural life", bet irgi — viskas kom. propaganda. Plg. net rašymo būdą: *Chyurlionis, Zhemaytskaya Vozvyshenost, net dayny ('dainos')...* Viskas čia liečia vad. *Macropædia*; vad. *Micropædia* viskas kiek geriau.

"(Teisybė yra kiek apie Lie-tuvos istoriją — str. BALTIC STATES, HISTORY OF; šiek tiek yra apie lietuvių kalbą — str. BALTIC LANGUAGES, ke-lios pastraipėlės apie lietuvių li-teratūrą, kažkur prikašiotos il-game ir surizgusiame straipsnyje LITERATURE, ir t. t.).

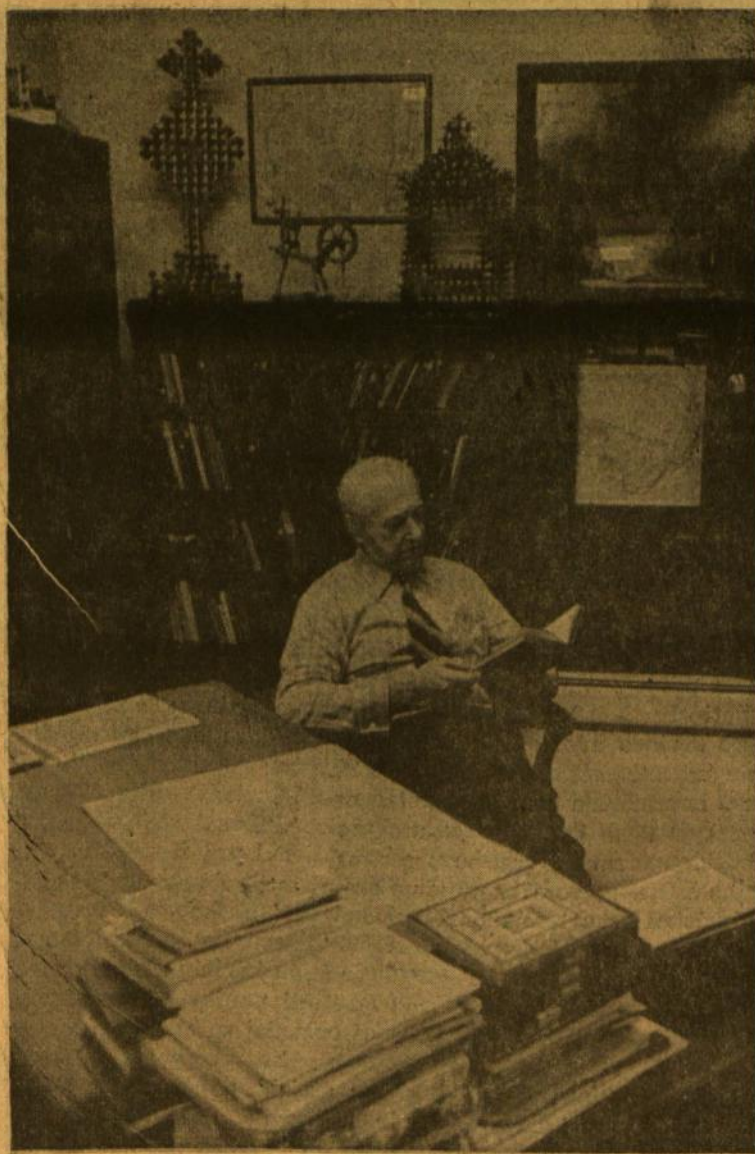
"Grįžtant prie ano baisaus str. apie LITHUANIAN SOVIET SOCIALIST REPUBLIC, jis man sudaro tokį ispūdį: įsivaiz-duokite, kad apie 1938 metus pa-našų str. apie nacių Vokietiją būtų parašęs jų propagandos bosas dr. Goebbels, ir tai minė-damas statistikas tik nuo 1933...

"Aš asmeniškai esu pritrenk-tas tokio mokslo bei informaci-jos išprofanavimo. Prašau visų man netikėti, o asmeniškai pasi-tikrinti. Visgi atrodo, kad ilgoji Kremliaus ranka — bent šioje šios garsiosios enciklopedijos laidoje — sunaikino visas mūsų ligšiolines pastangas. Nepalygi-namai geriau buvo viskas senė-nėse laidose, nors ten mes ir ne-riausio Kremliaus patikėtinio

(Nukelta į 2 psl.)

Pasaulio lietuvių archyvo direktorius, rašytojas Česlovas Grincevičius tarp archyvo lentynų. (Nuotr. Liet. foto arch.)

PLA archyvaras Leonardas Kerulis prie darbo stalo archyvo patalpose. (Nuotr. Lietuvių foto archyvo)

PASAULIO LIETUVIŲ ARCHYVAS

(Atkelta iš 1 psl.)

likty ateities kartoms, kad kokia nenumatyta nelaimė jų nesunaikintų. Ieškome kur nors toliau už miesto labai patikimose rankose rasti saugų kampelį ir ten nedegamoji spintoj laikyti ne kasdien reikalingą, bet brangią ir nepakeičiamą turtą, sakysim, rankraščius ar labai retus leidinius, dokumentus. Kitas rūpestis, kad ir esamos patalpos negalim kaip reikiant išsitiesti, trūksta vietos patogesnei skaityklai. Reikia, tikrai reikia daug ko: apstatymo ir minimalių baldų, kad atrodytume kaip kultūringa įstaiga. Reikia gero multiplikavimo aparato, reikia ypač periodiką įrašyti, mikrofilmuoti. Ir tas mielas žmogus, kuris su nepaprastu atsidėjimu visą laiką dabar dirba, tegu arbatpinigius. Iš kur tu pinigų gauti? Aš pats dvejus metus buvau LF pelno skirstymo komisijoj, žinau, kad rimtu, motyvuotų prašymų pinigų suma būdavo tris kartus didesnė nei pačių pinigų, o priekaištų LF adresu, žodinių, raštinių ir spaudoje dar daugiau — dešimteriopai.

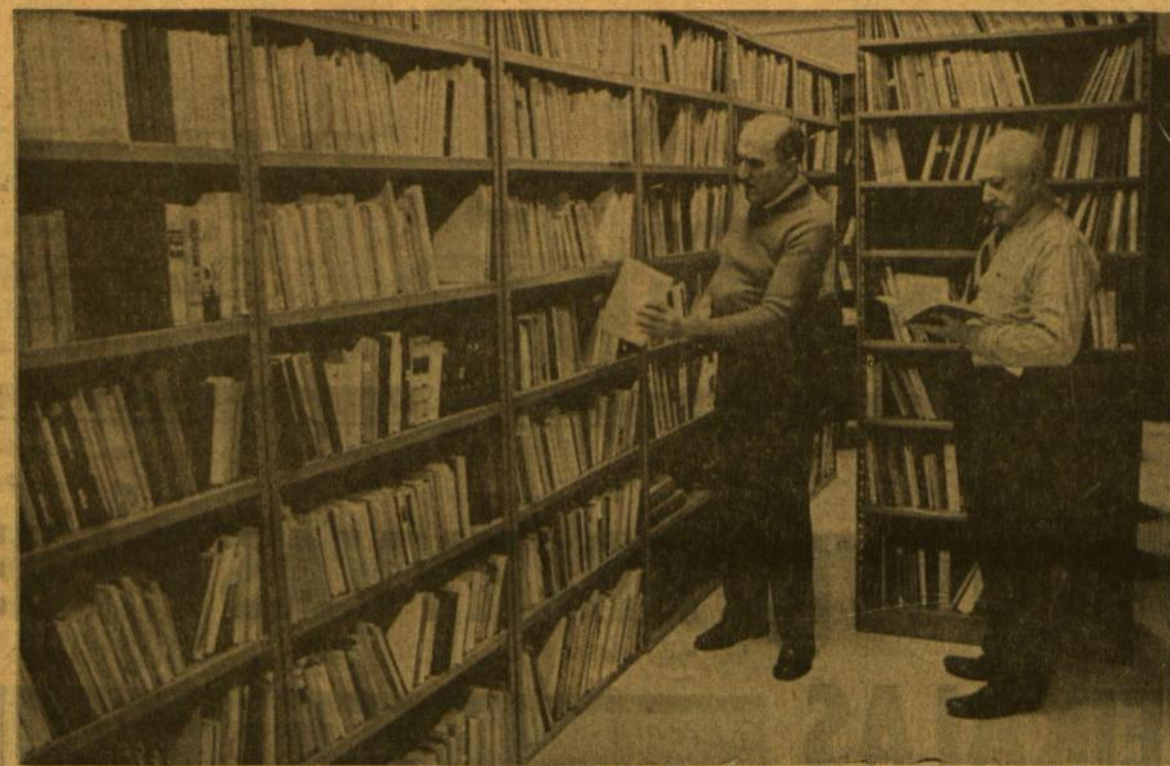
— Kaip yra tvarkomas pats archyvas, jame sukaupta medžiaga? Kokios sistemos laikotės?

— Norim tvarkyti taip, kad medžiaga galima būtų rasti kaip galima lengviau. Archyvinę medžiagą laikome ir skristome pagal vietas, o centrinių organizacijų chronologinę tvarką. Periodiką komplektuojame abėcėline tvarka, k. biblioteką sistematiškai, knygas grupuojame pagal turinio giminingumą. Kokia nors žinoma sistema nelabai mums tinka, stengiamės išpildyti lankytąjį pageidavimą: vienas nori medžiagos iš Lietuvos istorijos, kitas ekonomikos, trečias iš lietuvių kalbos istorijos, tai pagal tuos sąryšius ir lentynose knygas krauname. Katalogo neturime, ir jis nėra pirmos svarbos reikalas. Kai apsitvarkysim, kai turėsime daugiau talkininkų, bus galima ir apie tai pagalvoti. Kiekvienam atveju katalogo sudarymas — didelis darbas, ir neturime, kas jį galėtų dirbti, o pasamdyti žmonių neturime lėšų.

— Archyvas ir biblioteka jau plačiai žinoma mūsų visuomenėje. Idomu, ar juo plačiai naudojasi, ar susidomėjimas juo didelis?

— Susidomėjimas yra didesnis nei pradžioje manėm. Daugiausia juo naudojasi Pedagoginio lituanistikos instituto dėstytojai ir studentai. Naudoja jo medžiagą ir toliau gyvenantieji, rašantieji akademinius darbus iš lietuvių ar Lietuvos istorijos.

Yra tačiau ir tokių pageidavimų, kurių mes negalime patenkinti. Pvz. vienas rašo iš rytinio pakraščio ir prašo jam „nedelesiant“ padaryti fotostatinę nuotrauką vieno 1936 metų „Trimto“ numerio, kur buvo įdėtas pirmas jo rašinys. Kitas nori „Lietuvos Aido“ 1938 m. komplekto, arba tiesiog parašo, kad „atsiųskite medžiagą apie kaimų suskirstymą vienkemiais“. Dar vienas nori plačios informacijos apie patį archyvą, kokią mes turime medžiagą, žodžiu nori, sėdėdamas namie, sužinoti visą mūsų inventorių. Buvo, kas rašė ir prašė paieškoti laikraščiuose nuotraukos Voldemaro su medaliu. Vėl kas nors nori Lietuvių buvusioji vėjinų malūnų nuotraukų, karininkų uniformų ir medalių aprašymų ir kt. Iš kur mes galime turėti senų laikraščių komplektų? Neturime galimybės nei ieškoti ir turimose leidiniuose to, ko kas papraso,

PLA direktorius Česlovas Grincevičius (kairėje) ir archyvaras Leonardas Kerulis, paskendę archyvo knygoje. (Nuotr. Lietuvių foto archyvo)

neturime nei priemonių daryti fotostatinių kopijų.

— Retkarčiais pasigirsta balsu, kad dokumentinę medžiagą, archyvus turėtumėm patikėti Amerikos, Kanados ar kitų kraštų universitetams ar mokslinėms įstaigoms, kurios žada saugoti tokią turtą, turi etninius skyrius ir t. t. Ar mums, lietuviams, nebūtų geriau savo rinkinius nukreipti pas juos?

— Reikia laikyti tikrą nesusi-pratimu, kad vietoj lietuviškų archyvų muziejų ar bibliotekų savo šaltinius patikėtumėm kitiems, manydami, kad jie geriau už mus galės tai išsaugoti. Anie Amerikos ar Kanados archyvai turi savo tikslus, lietuvių vėl savo. Argi svetimieji rūpintis rinkti, komplektuoti, saugoti, identifikuoti kiekvieną lietuvišką leidinį ar rašytą žodį? Turime pavyzdžių, tai, kad archyvinis turtas nebūtų pašalinti rinkinius, kurie jiems atrodo jau pasenę. Didelis

archyvų žinovas A. Mažiulis pasakojo, kaip New Yorko viešosios bibliotekos konservacinis skyrius buvo išmetęs įrštus „Lietuvos“ dienraščio 1919 - 1923 metų komplektus; Pennsylvanijos universiteto biblioteka, kuri šiaip turi lituanistinį skyrių, irgi daug ką buvo išmetusi, ir tik dr. V. Maciūnas turtą išgelbėjo.

Atidavę savo rinkinius svetimiems, ten būsim tik kampininkai, priklausau nuo kitų, negalėsim bet kuriuo metu ta medžiaga pasinaudoti taip, kaip norime. Pagaliau tai mūsų garbės reikalas turėti savo biblioteką, muziejų, archyvą, kaip tokias institucijas turi ir kitos kultūringos tautinės mažumos. Esu lankęsis ir matęs Chicagoje puikiai sutvarkytą lenkų biblioteką ir muziejų. Tik pačiu blogiausiu atveju, jei kada neliuktų jokios organizacijos, institucijos ar asmens, neliuktų lietuvių, tai, kad archyvinis turtas nebūtų išmestas į gatvę, tektų perduoti kokiai amerikietiška įstaigai. Pa-

galiau PLA tikslas ateity, kai Lietuva bus laisva, ypač archyvinę dalį, pervežti į Lietuvą.

— Gal turite kokių pageidavimų lietuviškai visuomenei?

— Ir daug jų. Pirmoj eilėj noriu prašyti nenaikinti senų laikraščių ar knygų, valant ar tušiniant garažus ir rūsius, knygas nemėtyti į šiukšlyną, bet patikėti mums. Atskiros kolonijos prašomos atsiųsti savo multiplikuotas parengimų programas ar kitus spaudinius, organizacinio veikimo nuotraukas. Gražų pavyzdį parodė tolimosios Australijos LB, surinkusi visus smulkius spaudinius, sudarė siuntą ir prisuntė archyvui.

Malonų pokalbį su Pasaulio lietuvių archyvo direktorium Česlovu Grincevičium čia ir baigiame, tikėdami, kad apšnekėti ir viešai paskelbti dalykai pastatams pačiam Arnyvui ir lietuviškai visuomenei.

Gudauskienės kompozicijų koncertas

VLADAS JAKUBENAS

Giedra Gudauskienė-Nasvytė praėjo ilgą ir įvairų muzikinio išsimokslinimo kelią. Kauno konservatorijoje ji studijavo fortepijoną; vokiečių okupacinei valdžiai konservatoriją uždarius, ji pradėjo privačiai mokytis dainavimo, tęsdama pamokas toliau stovyklų laikotarpyje Vokietijoje. Chicagoje ji įstojo į Roosevelt University muzikos kolegiją, kur baigė bakalaurą laipsniu kompozicijos skyrių žinomo šekų kompozitoriaus-dirigento Karel Jirako klasėje. Atrodo, čia ji bus radusi savo tikrąją paskirtį.

Mūsų laikais norint rašyti muziką, prieinamą ir suprantamą platesnei publikai, susiduriama su problema: kaip išvengti banalumo, pigumo, ar nukrypimo į džiazą. Sukurti lengvą muziką gražiai ir skoningai yra itin sunku; reikia ir gabumo, ir įgimto palinkimo.

G. Gudauskienės kūrybą išgirdome Chicagoje spalio 20 d.

Giedros Gudauskienės koncertas dalimi priklausė prie „rimtosios“, o nemaža dalimi prie „lengvos“, populiariosios muzikos. Autorės stilių apibūdinti, kaip maždaug impresionistiška, prisilaikanti aiškaus tonalumo, vartojanti naujoviškesnes priemones, kaip disonansinius akordus, ar vadinamą sveltų tonų gamą, bet šalia to kai kur prisilaikanti konservatyviškesnės, įprastinės harmonijos. Autorė gerai pažįsta ir fortepijono, ir vokalo technikos galimybes, Rimtesnio pobūdžio kūrinuose kai kur jaučiasi jos dėdės, a. a. K. V. Banaicio įtaka.

Aldona Nasvytė-Gudauskienė

Visumoje — autorė parodo įgytą kompozicijos mokslą, nebijodama su pilnu pasisekimu jį panaudoti ir labiau operetinio, lengvo stiliaus kūriniams.

Prie „rimtesnės“ muzikos priklausė kone ištisai pirmoji programos dalis. Ji buvo pradėta melodeklamacija. Aktorius Algimantas Dikinis padeklamavo E. Tumienės eilėraštį „Kalifornijos aguona“, R. Apeikytei fortepijonu pritariant tam tikslui sukomponuota muzika. Tris šviesiai melodingas dainas „Sode“ (J. Aistis), „Peizažas“ (Fr. Lembergas) ir „Piemenėlis“ (P. Kirša) nuotaikingai atliko Birutė Dabšienė.

„Trys impresijos lietuviškomis patarlėmis“ — vaizdingos minia-

tiūros fortepijonui spalvingai nuskambėjo, jas paskambinus pianistei R. Apeikytei. Bosas R. Dabšys padainavo jau ne kartą girdėtą, religinės nuotaikos „Viešpaties pasaulis“ (B. Brazdionis) ir „Requiem miano draugams“ (J. Svabaitė-Gylienė). Buvo tai ypač rimta programa, Po to sekė dvi lengvos, koloratūrinės dainelės: „Apynėlis“ ir „Oi tu, kregždutė“ pagal liaudies dainą), atliktos

Chicagoje publikai gerai žinomos solistės Janinos Salnienės. Variacijos tema „Pasvareyk, antele“ fortepijonui, kurias virtuoziskai pateikė R. Apeikyte, yra lyg spalvingų eskizų eilė. Tradiciniai žiūrint, jose trūkų polifoniško „fugato“ epizodo ir plačiau išvystyto finalo. Vis dėlto jos sudomino savo išradingu šiais liaudies temai įvairiais pianistiniais būdais apipavidalinti.

Antroji koncerto dalis buvo išlaikyta daugiau lengvos muzikos dvasioje. Tris populiariai melodingas dainas: „Daug pavasarių“, „Akim Tau parašysiu“ ir „Pirmas pasimatymas“ (J. Svabaitė-Gylienė) atliko Birutė Dabšienė. „Los Angeles vaizdai“ fortepijonui yra išlaikyti populiariame, sakyti, „džiaziškesniame“ stiliuje, negu variacijos „Pasvareyk, antele“ tema; šioje šešių kūrinių suitoje buvo sugretinti naujoviški disonansiniai epizodai su skambiai melodingais konvencionališkesniais.

„Ar ateisi“ (Antanas Žasytis) ir be žodžių dainuojamas jau girdėtas „Meilės sapnas“ Janinos Salnienės lūpose perkėlė mus į švelniai lengvą melodingą ro-

Kertinė paraštė

Atkelta iš 1 psl.

mažai trūkumėlių rasdavome.

„Ką daryti? Aš grynai asmeniškai siūlau:

1. Plačiai paskelbti apie tai mūsų spaudoje. Lietuviai turėtų žinoti, ypač tie, kurie ketina šią Britanicos laidą pirkti.

2. Atskirų sričių specialistams išstudijuoti tą „pagrindinį“ str., taip pat ir kitus ir parašyti aiškius, motyvuotus laiškus vyr. redaktoriui, o to laiško kopijas pasiųsti leidėjams, redaktoriams bei atitinkamų skyrių redaktoriams.

3. Gal JAV LB Kultūros taryba ir kitos mūsų kultūrinės institucijos galėtų sušaukti tuo reikalu pasitarimą?

4. Visur kelti šį nešvankų dalyką angliškai ir lietuviškai.

5. Reikalauti kuo greičiau tą propagandinę makalynę iš enciklopedijos pašalinti.

„Prašau atleisti, kad rašau „ant karštųjų“, bet galvojau, kad reikia skubėti“.

*

Gal po šio prof. A. Klimo laiško ir anas linksmasis paraštės įvadas skaitytojui nėra per daug linksmas — juk ten buvo užsiminta apie tikrą mūsų pačių sa-

mantizmą. Rimtautas Dabšys su „Mirties sūkuryje“ (Gražina Tulauskaitė) ir „Pabučiavimas“ (A. Žasytis) įvedė į jdomiai atliktą operetinį žanrą. Programa užsibaigė lengvo žanro keturių numerių veikaliuku „Metų laikai“, kurį atliko abu kaliforniečiai solistai: tris solo ir viena dueta.

Koncertas praėjo įdomiai ir gyvai. Jei ne visur buvo muzikos „rimtumo“, tai užtat niekur nebuvo neskoningumo. Jautėsi kūrybos natūralumas ir nuoširdumas. Prie koncerto pasisekimo daug prisidėjo ir geri atlikėjai. Sunku pasakyti, kaip pasirodė Birutė Dabšienė ir Rimtautas Dabšys prieš stambius uždavinius, kaip pvz. pilnas rečitalis, ar didesnė operos rolė, bet šiame koncerte jie buvo tikrai geri. Abiejų balsai nedideli, bet gerai valdomi (lyrinis sopranas ir gan žemas basas); abu turi sceniškų gabumus, ypač šį kartą daug kur reikalingame operetiniame stiliuje.

Raimonda Apeikyte, darant sprendimus iš to, ką girdėjome, yra subrėndusi pianistę, įgijusi gerą techniką, su puikiu užgavimu valdymu, logišku frazavimu ir gera pedalizacija. Jos gabumų tikras maštabas išryškėtų, pateikusi pilną rečitalį, apimantį įvairias epochas, smulkias ir stambias veiklų formas ir stilius. Mūsų koncertus rengiantieji veiksniai turėtų tuo susidomėti ir jai tokią pasirodymą Chicagoje suruošti.

Koncertas sutraukė publikos pilną Jaušimo centro salę. Žiūrovų tarpe buvusi autorė ir programos atlikėja susilaukė ovacijų.

Dr. F. W. Benbow kabinetą perėmė

DR. RAIMUNDAS BLAŽYS
DANTISTAS
1007 Curtiss Street
Downers Grove, Ill. 60515
Valandos pagal susitarimą.
Tel. — 968-0045

DR. S. GĖŠTAUTAS

Nervų, emocinės, šeimoms problemos

2624 West 71st Street
Tel. — 925-8388
Valandos pagal susitarimą

DR. REGINALD CIENKUS

TEL. — 788-3980
GYDYTOJAS CHIROPRAKTIKAS
6230 W. Cermak Rd., Berwyn, Ill.
Pirmad., antr., ketv. ir penkt. 9 val. ryto iki 12 val. diena ir nuo 2 val. popiet iki 8 val. vakaro.
Šeštadienis 8:30 iki 12 val. diena.
Emergency tel. — 788-3981

vižudybę — kovą iki išsekimo ir aklumo savo tarpe, nematant svarbesnių dalykų.

Šitaip „mirtinai“ susikibus, argi beliks laiko svarstyti, domėtis ir užbėgti už akių tokiems faktams, kurie keliami prof. A. Klimo laiške. Sakysite, čia kultūrininkų - mokslininkų sritys, tegu jie tais kultūros ginklais pakovoja. Betgi ir šviesuolis yra bendruomenės narys. Vieni anturų esame labai reikalingi. Tačiau ar suprantam kiti kito paskirtį ir bendruosius tikslus? Ar pa-

DR. VL. BLAŽYS
PLAUCIŲ IR VIDAUS LIGŲ
2801 West 63rd Street
Kampas 63-ojos ir California
Val.: pirmad., antr., ketv. ir penkt. 9 val. ryto iki 12 val. diena ir nuo 2 val. popiet iki 8 val. vakaro.
Šeštadienis 8:30 iki 12 val. diena.
Ofiso tel. 476-4042
Resid. tel. Wabrook 5-3045

DR. ANNA BALIUNAS
AKIŲ, AUSŲ, NOSIŲ IR GERKLIO LIGŲ
2888 West 63rd Street
Valandos pagal susitarimą

DR. K. G. BALUKAS
Akneerija ir moterų ligos
Ginekologinė chirurgija
6449 So. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446
8007 W. 83 Pl., Justice, IL, 599-0500
Pirma ligonius pagal susitarimą. Jei neatliepia, skambinti 374-8012

DR. C. K. BOBELIS
INKSTŲ IR ŠLAPIMO TAKŲ CHIRURGIJA
Tel. — 695-0833
FOX VALLEY MEDICAL CENTER
860 Summit Street
Route 58 — Elgin, Illinois

DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val. pirm., ketv. 1 iki 7 popiet, antr., penkt. 1-5, reč. ir šešt. tik susitarus

Dr. Ant. Rudoko kabinetą perėmė
DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
2709 West 51st Street
TEL. GR 6-2400
Val. pagal susitarimą: pirmad. ir ketv. 1-4 ir 7-9; antr., ir penkt. 10-4, šeštadi. 10-3 val.

Ofs. tel. 735-4477 Rez. PR 6-6960
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
Specialybė — Nervų ir Emocinės Ligos
CRAWFORD MEDICAL BUILDING
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Rezid. tel. — GI 8-0873
DR. W. M. EISIN-EISINAS
AKNEERIJOS IR MOTERŲ LIGŲ GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatliepia, skambinti: MI 2-0001.

TEL. — RE 3-5893
DR. A. B. GLEVECKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė Akčių Ligos
8907 West 103rd Street
Valandos pagal susitarimą

Ofiso telef. PR 8-2220
DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
JOKIA

VAIKŲ LIGOS
2650 West 63rd Street

Pirmad., antr., ketv. ir penkt. nuo 12 iki 3 val. ir nuo 5 iki 8 val. vak., šeštadi. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 3-7278
DR. A. JENKINS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
8844 West 63rd Street

Val.: kasdien nuo 1-4 p. p. ir 6 iki 8 v. Trečiad. ir šeštadi. tik susitarus.

Visi telefonai 652-1381
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiad. ir šeštadi. tik susitarus.

Ofs. ofiso ir buto Olympe 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1443 So. 60th Avenue, Cicero
Kasdien 1-5 val. ir 6-8 val. vak. Iškryus trečiadienius.
Šeštadienis 12 iki 4 val. popiet

remiam vienas antrą, ar inspirojam? Atsibojus, vieni nu-eisime iki tamsaus prastumo, ki-ti iki ryšio nutraukimo su sa-va-isiais. Kai nepadaryta tiek daug, kai dar daugiau reikia padaryti kultūrinės kovos ir išsilaikymo plėtmę, kai tos kovos dalyviui reikia atlaikyti frontą ir prieš okupanto kėslus ir prieš savųjų susmulkėjimą, rodos, pats laikas būtų visiems atsikvošėti, nieko kito nekaltinant, tik bendrai apsiakaltinant ir padarant iš to išvadas. Negi taip žvėrbliškai kaposimės iki psichinės plunksnos — iki katinio ar (grįžtant prie dviskaitos) katinų riebios vakarienės?

k. brd.

TEL. REliance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
(Lietuvės gydytojas)
3925 West 59th Street
Val.: pirmad., antr., ketv. ir penkt. nuo 12-4 val. p. p. 6-8 val. vak. šeštadi. 12-2 val. p. o. trečiad. uždaryta.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
KODIKŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTE
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Valandos: Kasdien nuo 10 val. ryto iki 1 val. popiet.
Ofiso telef. RE 7-1168
Rezid. telef. 239-2919

Ofiso HE 4-1818. Rez. PR 6-9501
DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALISTE VIDAUS LIGŲ
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave. kampas)
Val.: pirmad., antr., ketv. ir penkt. nuo 8 iki 7 val. p. p. Tik susitarus

TEL. — 282-4422
DR. ROMAS PETKUS
AKIŲ LIGŲ — CHIRURGIJA
ofisai:
111 N. WABASH AVE.
4200 N. CENTRAL AVE.
Valandos pagal susitarimą

DR. FRANK PLECKAS
OPTOMETRISTAS
(Kalba lietuviškai)
2628 W. 71st St. — Tel. 737-5149
Tikrina akis. Pritaiko akinius ir "contact lenses".
Val. pagal susitarimą. Uždaryta treč.

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ, PUSLIES IR PROSTATOS CHIRURGIJA
2656 W. 63rd Street
Val. antr., nuo 1-4 popiet ir ketv. nuo 5-7 vakare
Ofiso tel. 776-2880; rez. 448-5548

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. RE 5-4410
Rezid. GR 6-0617
Valandos: pirm. ir ketv. nuo 1 val. iki 3 val. p. p. ir nuo 7 iki 8 v. vak. antr. ir penkt. nuo 1-5 val. p. p. ir vakarais pagal susitarimą.

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir moterų ligos
Ofisas ir rez. 2652 W. 59th St.
Tel. PRospect 8-1223
Atostogose nuo spalio 18 d. iki lapkričio 11 d.

Ofiso tel. HE 4-2123. Namų GI 8-6196
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street

Val.: pirm., antr., ketv. ir penkt. 2-5 ir 6-7 — Iš anksto susitarus

TEL. PRospect 6-9400
DR. ONA VAŠKEVIČIUS
(VASKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGE
6848 South Albany Avenue

Val.: Pirmad. 6-8 p. p. antr., 2-5 p. p. penktad. ir šeštad. 2-4 p. p. Kitom dienom tik skubūs reikali susitarus.

TEL. Ofiso PR 6-6446
DR. F. C. WINSKONAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street

Valandos: 1-6 val. popiet. Treč. ir šeštad. pagal susitarimą

DR. PETRAS ZLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 So. Pulaski Road
Ofiso tel. 767-2141; namų 636-4860
Val.: pirm. antr. ketv. 2-5 ir 6-8, penktad. 2-5. Šešt. pagal susitarimą. Ofiso tel. 767-2141; namų 636-4860
Val.: pirm. antr. ketv. 2-5 ir 6-8, penktad. 2-5. Šešt. pagal susitarimą

Išpūdinga, bet nelengva karūnos našta

PR. VISVYDAS

Anatolijus Kairys, KARŪNA. Istorinė trilogija — poema. Išleido knygų leidykla Dialogas 1974 metais. Ilustravo Dalia Rėkytė-Alekšienė. Knyga 320 psl. Kaina kietais viršeliais \$6.50. Knyga gaunama ir "Drauge".

Per viršų ir arklys neveža, sako patarlė. Bet žmonės ne arkliai. Kartais jie ryžiasi sunkiausią krovą paveržti per aukštus kalnus, jiems net ir menas yra nuolatini kopimas aukštyne. Antai Anatolijaus Kairio "Viščiukų ūkio" veikėjas Arūnas sako: "Mėnas, matote, yra tokia mistinė srovė, kuri bėga ne iš kalno į slėnį, bet iš slėnio į kalną, ergo — aukštyne". Taigi — aukštyne!

Vargu ar su šita įžangėle bent mažumai galiu apibūdinti tautiškas A. Kairio pastangas, sudėtas ant tėvynės aukuro, per 14 metų bėgant Mindaugo laikų trilogijai — poemai "Karūna". Autorius viską valingai ištempė į retorikos aukštumas, ir knyga išėjo solidi — dailiai apipavidalinta, turinio apimtini tikrai imponuojanti. Trys stambios dalys: legenda "Karūnos pavasaris", drama "Karūnos žiedai", tragedija "Karūnos vaisiai". Devyni veiksmų, dvidešimt septyni paveikslai, prologas, epilogas, Žodžių, matematikų nugeneta struktūra.

O veikėjai, turint mintį žmonių perteklių pasaulyje, gal ne tiek jau daug: legendoje — 23, dramoje — 28, tragedijoje — 22. Priedo: kariai, sargai, palydovai, rikiarai, pasiuntiniai, riteriai ir jų ginklavėniai, kunigai ir vienuoliai, tarnai, moterys, jaunimas, vaikai, minia... Viso neišskaičiuosi. Iš to akivaizdu, kad dalyvių skaičius A. Kairio "Karūna" pralenkia bet kurią Wagnerio operą. Trilogija, A. Kairio žodžiais, turėtų tęstis 11-12 valandų, neskaitytą pertraukų. Tai maždaug dvigubai tiek, kiek mes kartais prasėdime iškilminguose minėjimuose arba žymių žmonių pagerbimuose. Neužmirškime — Mindaugas buvo mūsų pirmas ir paskutinis karalius!

Skaičiai ir apipavidalinimai rašytinė drama nėra matuojama. Mums rūpi siužeto sutvarkymas,

fabulos ritmas, veikėjų veiksmingumas, dramatinė įtampa, poetinė kalba ir panašūs mažmožiai. Jei tie dalykai damiai susilieja, skaitytojas nenuobodžiaus ir, veikala ar jo kurią dalį meniškai pastačius, žiūrovas irgi bus sužavėtas.

Lig šiol prisiskaitėme įvairių mindauginių kūrinių (V. Krėvės, Just. Marcinkevičiaus, J. Kralkausko, V. Alanto). Iš jų susidarė sintetinė valdovo Mindaugo paveikslas: troško žmogus suvienyti Lietuvą, padaryti ją galinga valstybe; tikslas siekė ryžtingomis, kartais žiauriomis priemonėmis; mėgdavo susimąstyti, valdoviškai paanalizuoti savo ir Lietuvos padėtį; buvo draskomas vidinių prieštaravimų. Trumpai: buvo tragiška asmenybė.

Suprantama, A. Kairio Mindaugas seka kitų Mindaugų pėdomis. Vidaus ir išorės priešų spaudžiamas, jis yra priverstas derintis prie Ordino brukamos krikščionybės. Vokiečių apeigomis karūnuotas Lietuvos karaliumi, Mindaugas ima griauti protėvių tikybos aukurus, stato bažnyčias, mėgina būti krikščionišku karaliumi grynai pagoniškoje aplinkoje. Tai jau dramatinis susikirtimas. Net ir jo didžioji meilė Milda, Zivibuto jauniausioji dukterė ir vėliau Daumanto žmona, yra šventai atsidavusi senajai religijai. Dėl tų konfliktų Mindaugas ir susilaukia mirtino keršto.

Tiesa, A. Kairio Mindaugas puoselėja ir ypatingą aistrą — jis yra išimylėjęs savo karūną, i tą blizgantį Lietuvos valstybingumo simbolį. Anuometinė Lietuva karūna neatnešė nei taikos, nei gerovės. Ji tik kėlė tarpusavio pavydą, klastas, kruvinas varžbas. Aplamai trilogijoje mindauginė epocha sukasi kaip didžiulis malūno ratas, apkaitytas kardais, ugnimi, kartuvėmis, žmonių prievartavimu. Tarsi ispaniškoj tragedijoj, samokslas seka samokslą, kardo kirtis durklo smūgi, audra audra, žygis žygis... Tai sunkus valstybės gimdymo metas, virš kurio spindi kruvina karūnos šviesa. Ant savo galvos pajutęs

jos blizgesį, Mindaugas pajunta ir dieviškumo dvelksmą savyje:

Man Dievas patikėjo žalią žolę,
man Dievas patikėjo rytmečio rasas!
Man Dievas patikėjo šiltą lietu ir žiedlapių vaisingas dulkeles!
Aš šiandien jam prisiekiu —
Savo Dievui,
kurio valia šventoji Karūna ant mano žilstančios galvos uždėta:
esu negestančios ugnies liepsnelė,
ir t. t.

Girdint tokį prakilnų čulbėjimą, galima tik pasiguosti mintimi, kad karūna, kaip Dievo suteiktas valdžios simbolis, viduramžiais kaupė magišką galią. Ji buvo verta pagarbos ir neeilinės garbųlystės. Tačiau A. Kairio — Mindaugo poezija, skirta karūnai, šiandien sausi atsimušo į modernų skaitytojo abejingumą. Ji perdem išpūsta, kažkaip dirbtinai spraudžiama į tekstą. Mindaugas, tuoj po karūnavimo prabilęs angeliškais žodžiais, staiga nusimeta šventumo kaukę ir brailiai nuvaro į kartuves Tuskį, Gineiką, Milgerutį, Tokių posūkiu parodomas Mindaugo sielos dvilypiskumas. Čia autorius pasiūgia tvirtai — dramaturgiškai.

Karūnos glostymo yra pakankamai ir kitose scenose. Net galutinio samokslas akivaizdoje Mindaugas, lyg žinodamas, kad už durų tykoja rikių dukrai, po ilgos arijos sako:

O, Lietuvos šventoji karūna,
tave dar kartą užsidėsiu...
(užsidėda karūną)
Tavęs vienos man gaila, tik vienos.
tavęs užmiršt ir mirties negalėsiu...

Išpūdingai, pranašiskai susuktas paradoksas — "užmiršt ir mirties negalėsiu". Iš tikrųjų — šiandien apie Mindaugo karūną šnekame daugiau, negu bet kada ankščiau. Tai bene pats stipriausias trilogijos sakiny. Samojingas, nors juoktis nevalia, nes čia gi atsiskleidžia rimčiausioji tragedijos vieta. Kilniam, dabarties ironijos bei sarkazmo nesugadintam žmogui tokios eilės nuskaidrins sielą. Man gi pilka ant savęs, kad negaliu grynai širdimi priimti Mindaugo patosio. Man norisi atviro, žmogiško kalbėjimo. Man net kyla įtarimas: ar Mindaugo lūpomis tariamos eilės apie "Lietuvos šventąją karūną" ir tas didžiavimasis karališkumu nėra tik tuščia puošmena, kurią išbraukus ir viską kukliau išsakių, drama sustiprėtų. Tolygūs monologai poetiškai ir natūraliai skamba Shakespearo istorinėse dramose. Deja, A. Kairys savo valdovą per jėgą teatrina. Per jėgą stumia į visokias "klasiškas" situacijas: antai pradžioje Mindaugas turi pakartotinai iš eilės vienu smūgiu nukauti tris Bulevyčio sūnus; vėliau pavirsti lyrikui ir graudenti Parnui; nuolat išsijuosęs byloti patriotinį idealizmą; įsileisti į lyrišką duetą su Milda ir pabaigoje visiškai nemotyvuotai ją pasmaugti (ji, mat, įžeidė jo šventąją karūną).

Dažnai tokio sukirpimo pakilose dramose ne psichologiniai siūlai saisto veikėjų santykius, bet pats likimas, pati Istorija. Atrodo, "Karūnoje" ir pasiduodama Istorijos valiai. Ji šauniai chronologiškai rikiuoja ir dialogus, ir veiksmus. Todėl istorinė trilogijos erdvė yra plati, išpūdinga. Iš veikėjų dialogų sužinome, kas kur įvyko ir kas ką numato da-

Vytautas Kašuba

Karalius Mindaugas

dijos vieta. Kilniam, dabarties ironijos bei sarkazmo nesugadintam žmogui tokios eilės nuskaidrins sielą. Man gi pilka ant savęs, kad negaliu grynai širdimi priimti Mindaugo patosio. Man norisi atviro, žmogiško kalbėjimo. Man net kyla įtarimas: ar Mindaugo lūpomis tariamos eilės apie "Lietuvos šventąją karūną" ir tas didžiavimasis karališkumu nėra tik tuščia puošmena, kurią išbraukus ir viską kukliau išsakių, drama sustiprėtų. Tolygūs monologai poetiškai ir natūraliai skamba Shakespearo istorinėse dramose. Deja, A. Kairys savo valdovą per jėgą teatrina. Per jėgą stumia į visokias "klasiškas" situacijas: antai pradžioje Mindaugas turi pakartotinai iš eilės vienu smūgiu nukauti tris Bulevyčio sūnus; vėliau pavirsti lyrikui ir graudenti Parnui; nuolat išsijuosęs byloti patriotinį idealizmą; įsileisti į lyrišką duetą su Milda ir pabaigoje visiškai nemotyvuotai ją pasmaugti (ji, mat, įžeidė jo šventąją karūną).

Autorius visus svarbiausius herojus pasistengė padaryti poetizuotojais. Parnui eilavimas kažkaip tinka, nes jis yra vaidila. Eiluoja ir Mindaugas, ir Gerdenis, Milda ir Vaišvilas, Traidenis, net Treniota. Jų kalbėjime daug oratorijos, daug savęs, daug garbingos Lietuvos. Autorius kritikai galėtų atšauti — tai gi poema, todėl visi ir šneka eilėmis. Tvarkoj, bet kodėl jie šneka nuobodžiai vienodomis gaidomis, dažniausiai savo frazėse mindžiodami seniai išmėndžiotus romantikos vieškelius.

Samojos trilogijoje beveik nėra. Viskas klostosi po šventos rimties

skliautais. Gal tie smagūs dviejų sūkių, veržlių rikių sakomai, yra skirti šypsnui sukelti? Būtent: Nors ir su velniu susidėsiu, bet Mindaugui pakauši nugenėsiu; Nebuvo Daumantui tokios dienos, kad pralaimėtų vyrai Utenos; Valdove, Ukmėgė ir Deltuva mokėjo mirti ir gyventi laisva. Arba, kad ir toks politiškas genialus Mindaugo pasakymas: Jei karą norime laimėti rytuos, mes taiką padarykim vakaruos.

Karaliaus priešmirtinis pustrčio puslapio monologas yra tragedijos pati viršūnė: pakiliai, jausmingais žodžiais jis reziumuoja savo gyvenimą. Tačiau skaitytojas šitoje vietoje laukia ne mindauginės istorijos santraukos, bet smangančių, situacijai būdingų minčių bei įvaizdžių. Gal pakaktų vos kelių taiklių žodžių? Skaitytojui lyg ir lengviau pasidaro, kai įjė trys suokalbaininkai — Treniota, Daumantas, Sukšė — be didelio vargo sutvarko besimeldžiantį valdovą. Taip jam ir reikia, norisi pasakyti, — ne už žiaurumą, ne už aukurų griovimą, bet už poetinių trafaletų lėpymą ir už kartojimą jau žinomų dalykų.

Ziaurumais viduramžių Lietuva ne kiek nenusileido Europai. Krikščionių ordinas buvo žymiai žiauresnis. "Karūnoje" autorius tolerantiškai parodo kaip savi noriai galabijo savus. Pirmoje dalyje žūsta šeši rikiarai, antroje —

MICHELANGELO

VASILE VOICULESCU

Jis paėmė molį, šaltą, netyrą,
nuvalė jį ugnyje,
ir iš liepsnų išėmė
kažką labai gražų.

Jam visi akmenys buvo orakulai, nebylūs ar miegą,
kurios kalnu veikėjo klausinėti,
jis norėjo atsakymų iš visų dievų,
tačiau jie niekad nebuvo panašūs.

Tiek daug durų daužė klijų,
dirbtuvė pilna akmenų nuolaužų,
dulkės, tamsumas, judėjimo vargai,
prikeliant semosius dievus.

Po molio nuotrupom,
užsispyręs, kūrė ir laužėsi
į kontūrus kito pasaulio,
ataidindamas mus pačius.

Išvertė P. Gaučys

Vasile Voiculescu (1884-1964) rumunų poetas, pasižymėjęs laukų ir kaimiško gyvenimo dainias. Vėliau jo gautos poezija tapo pagrindine religine, iškylančia Dievo reikšmę kaimiečių gyvenimui.

V. buvo gydytojas, bet studijavo kalbotyrą. Jis išgarsėjo savo "Paskutiniuosius Sekspyro sonetais", kuriuos, anot jo, Sekspyras būtų parašęs, jei būtų galėjęs rašyti rumunų kalba... P. G.

dar keli, o tragedijoje "Karūnos vaisiai" Istorijos dalgis išguldė visus pagrindinius herojus. Gal dėl to autorius ir siūlo trilogiją statyti gimnazijoje iškilmių progai. Tegul Daumantui tokios dienos, kad pralaimėtų vyrai Utenos; Valdove, Ukmėgė ir Deltuva mokėjo mirti ir gyventi laisva. Arba, kad ir toks politiškas genialus Mindaugo pasakymas: Jei karą norime laimėti rytuos, mes taiką padarykim vakaruos.

Karaliaus priešmirtinis pustrčio puslapio monologas yra tragedijos pati viršūnė: pakiliai, jausmingais žodžiais jis reziumuoja savo gyvenimą. Tačiau skaitytojas šitoje vietoje laukia ne mindauginės istorijos santraukos, bet smangančių, situacijai būdingų minčių bei įvaizdžių. Gal pakaktų vos kelių taiklių žodžių? Skaitytojui lyg ir lengviau pasidaro, kai įjė trys suokalbaininkai — Treniota, Daumantas, Sukšė — be didelio vargo sutvarko besimeldžiantį valdovą. Taip jam ir reikia, norisi pasakyti, — ne už žiaurumą, ne už aukurų griovimą, bet už poetinių trafaletų lėpymą ir už kartojimą jau žinomų dalykų.

Ziaurumais viduramžių Lietuva ne kiek nenusileido Europai. Krikščionių ordinas buvo žymiai žiauresnis. "Karūnoje" autorius tolerantiškai parodo kaip savi noriai galabijo savus. Pirmoje dalyje žūsta šeši rikiarai, antroje —

dar keli, o tragedijoje "Karūnos vaisiai" Istorijos dalgis išguldė visus pagrindinius herojus. Gal dėl to autorius ir siūlo trilogiją statyti gimnazijoje iškilmių progai. Tegul Daumantui tokios dienos, kad pralaimėtų vyrai Utenos; Valdove, Ukmėgė ir Deltuva mokėjo mirti ir gyventi laisva. Arba, kad ir toks politiškas genialus Mindaugo pasakymas: Jei karą norime laimėti rytuos, mes taiką padarykim vakaruos.

Veikalo pabaigoje lietuvių pagonių valios reikšėjas Traidenis tarla labai prasmingus žodžius: "Kol būsiu aš valdovas Lietuvos, nedėsiu niekam aukso ant galvos". Po to, meta Mindaugo grąžią karūną į laužą. Trilogija taip ir pasibaigia liepsnos apoteozė ir šventosios ugnies pergale. Reikia tikėtis, kad A. Kairio "Karūna", sukurta ilgo egzodo verpetuose, nebus numesta į laužą ar laikoma ankštoje lentynoje, bet bus statoma dabarties ir ateities teatruose. Žmonių nuotaikos keičiasi, ir gali ateiti metas, kai tokio pobūdžio retorika, sumanaus režisieriaus ir gerų aktorų dėka, susilauks didelio pritarimo.

MIRĖ ŽYMI VOKIEČŲ RASYTOJA

Marie Luise Kaschnitz, 73 metų amžiaus, spalio 10 d. mirė Romoje. Šiandieninėje vokiečių literatūroje ji buvo ryškioji poetė, romanistė ir eseistė. Pradėjo rašyti dar prieš karą, tačiau geriausias savo knygas parašė ir išleido jau pokario dešimtmėčiais.

Rudens numirę lapai

Apybraiža apie neužbaigiamą kelionę

Zigmąs Umbrazūnas

Ir vėl krinta rudens numirę lapai. Žvelgi į medžių viršūnes ir matai, kaip pajudę debesys plaukia pavargusios saulės šviesoje, auksiniai, raudoni, bėmirstantys lapai, plasnodami šiaurės vėjyje, driekiasi į mirties kilimą. Tiek daug numirusių lapų. Beveik visur juos vadina rudens lapais, bet prancūzai juos vadina — les feuilles mortes — numirę lapai. — Ir man tas pavadinimas arčiau prie širdies.

Židinyje spragsi ugnis, ir beveik tamsiame kambaryje vos žiūrime kito kito veidus. Gal ir geriau. Kiekvienas esame paskendę tolimose mintyse ir kone šnabždėdami pasakojame praeitin nuėjusių dienų prisiminimus. o, regis, tik vakar tai įvyko.

— Man ir šiandien neaišku, — pasakoja

vienas vos girdimu balsu, — kodėl mano tėvams prireikė pirkti už miesto, kad ir netoli esanti, ūkį. Vieną lapkričio dieną išvedė mus, dar beaugančius bamblius, iš šiltos ir apšviestos pirkios miesto ir susodino ant pakrautų visokių rakandų didžiuliam braškėnčiame vežime. Prunkšdami arkliai palengva traukė girgždančius ratus per dumblą ir purvyną, o mes tylėjome, žvelgdami į vienas kitą, į krintančią sniego šlapdrįbą ir tolijančias juodo purvo vėžes pusiau baltame, pusiau purvinaime sniege.

Tekalbėjo tik vienas dėdė Pranciškus, atskubėjęs mums pagelbėti persikraustyti. Šiaip jis buvo nekalbus ir teprabilavo, kai visi apie jį būdavo suglumę ir nuliūdę. Tik tada jis tepradėdavo pašnekesį, ir jo akys šypsodavosi ir iš viso veido sklisdavo šviesus gerumas.

Jis nebuvo paprastas žmogus. Buvo baigęs licejų ir konservatoriją Varšuvoje. Tėnai ilgus metus ir vargoninkavo. Teta mums šnabždėdavo, kad dėdė Pranciškus Varšuvoje buvo išimylėjęs į kažkokią artistę, o gal net grafaite. Bet kažkas ten nutiko, ir po to jis grįžo į tėviškę ir niekada gimtųjų laukų jau nebeapleido. Kartu iš Varšuvos parsivežė daugybę knygų ir didžiulį senovišką fortėjoną, kurį laikė klėties nuošaliame kambaryje, apdengtą balta drobule, kaip koki altorių. Tik labai labai retkarčiais, kažkokio ilgesio ar nerimo pagautas, jis skambindavo tik jam vienam žinomas romansus.

Ūkyje dėdė Pranciškus dirbo visus darbus, pats pirmas atsikeldamas ir paskutinis į lovą, visur pagelbėdamas savo seseriai, ilgų metų našlei, užauginti net šešis vaikus ir padėti valdyti ūkį. Jis vis sakydavo, kad reikia kitiems tik gera linkėti ir daryti, tada ramybė ir paguoda pati ateis.

Ir taip mums palengva besibuvojoant tame vos priekini judančiame vežime, dėdė Pranciškus aiškina, kad saulė yra šventa, kad tik labai dori ir geri žmonės, tik šventieji tegali į saulę žiūrėti.

Pagaliau priartėjome prie sodybos ir naujų namų, kurie juodavo pirmajame sniege, apsupti į dangų besikeliančiais nenuogintais medžiais. Juose jau radome besitvarkančius pirmiau atvykusius. Žaizdre straksėjo ugnis, trobu buvo pilna triukšmo, pokšėjimo, ir visiems kalbos veržėsi kaip iš versmės, Tik

šuo ramiai gulėjo prie židinio ir žiūrėjo į ugnį. Atrodė, kad jo nekankino jokie rūpesčiai.

Dėdei Pranciškui namo tebuvo kokia dvidešimt kilometrų. Išsileido atgal jau apie vidurnaktį. Pūtė šiaurės vėjas, ir mums vyresnieji nebeleido lauke su juo atsisveikinti. Iki šiai dienai pamenu jo veidą nedidelėje liktarnos šviesoje. Tik vėly parytį dėdė palengva partraukė namo, įėjęs pirkion, sudejavo ir... net nė kunigo nebespėjo parvežti.

Palaidojom dėdė Pranciškų nedidelės Grūsties kaimo kapinėse, kur jis nusinešė savo gyvenimo ir nelaimingos meilės paslaptį. Net ir karste, rodos, dėdė šypojo — ramia, nuolaidžia ir palaiminta šypsena.

— Man šis vakaras primena paskutinį vakarą tėvynėje, — pradėjo kitas. Frontai jau braškėjo ir tik žemaitija buvo dar lyg niekieno žemė. Visi laukėme stebuklo. Bet jo vis nebuvo.

Vieną vakarą Mažeikiai jau degė. Sunku buvo apsispręsti — trauktis ar nesitraukti? Iš visų pusių griaudė artilerija, miestas žiaravo, dangus buvo pilnas "lempų" ir lėktuvų užsesio.

Bet kažkaip, net nė negalvodami, pajudėjome su apkrautu vežimu Sėdos link. Mūsų namai ir nuogi medžiai soduose, vėjų

blaškomi, lyg siaubu stūksojo ugnies ir liepsnų pašvaistėje. Mačiau, kaip motina su baimės ir galios žvilgsniu į paliekamus trobesius, laukus, paliekamus vienišos gyvulių toje griausmingoje naktyje.

Ūmai viskas palengvėjo. Nieko nebebuvo gaila. Sudiev namai, sodai ir laukai, kur prabėgo jaunystė. Nors kalbėjome, kad netrukus sugrįšime, bet lyg jaučiau, kad tų namų daugiau aš jau nebematysiu, greičiausiai niekada.

Visą naktį švietė lėktuvų mėtomos "lempos". Iš visų pusių nuolatos tarška kulkošvaizdžiai, girdisi granatų sproginiai ir artilerija. Kelias pilnas besitraukiančių žmonių ir kariuomenės.

Austant pasiekiamo Sėdą, kur jau rado me daug vyrų, kasančių apkasus, jų tarpe kelis mokyklos draugus. Kalbamės valandėlę. Ką daryti? Likti ir lipti į apkasus? Vyrai net švilpančia, savimi pasitikėdami.

Mūsų vežimas nurieda Grūstės link, o aš vis galvoju, ką daryti?

Nuovargis kamuoja, vos laikausi. Manau, nueisiu iki Grūstės pas gimines ir, kiek pašalsęs, sugrįšiu.

— Iki pasimatymo, bičiuliai... — tariau, tvirtai tikėdamas, kad sugrįšiu. Bet iš tiesų širdyje jaučiau kartų nerimą, liūdesį ir jausmą, lyg būčiau pilnas panikos ir baimės. Skubiai pradėdau žingsniuoti Grūstės link, kur

(Nukelta 4 pusl.)

RUDENS NUMIRĘ LAPAI

(Atkelta iš 3 pusl.)

ri yra maždaug už kokių keturių kilometrų.

Jau pusiaukelėje prapliupa artilerija, prasideda tikras pragaras, lyg pametę galvas, besitraukiantieji palieka vežimus, mantas ir lekia kas sau per laukus, per šlamančius, numirusius lapus.

Apkasuose pasilikę mokyklos draugai žuvo. Žuvo daug gerų vyrų. Žuvo prie savo namų jaunų dienų kaimynystės ir studijų draugas poetas Vytautas Mačernis. Su juo tik kelias dienas prieš mirtį kalbėjome apie jo "Vizijas" ir astronomiją. Sakė, kad ji tiesiog jaudina erdvių, žvaigždynų ir šviesmečių begalybės. Po kelių dienų jis ir iškeliavo į tas erdves ir žvaigždynus

— O, Dieve, kiek daug mūsų žuvo, — prabilo kitas. Pamenate Moniką Daunytę, poetę ir Vilniaus radijo pranešėją. Ji žuvo tą vakarą, kai bombardavo Mažeikius. O už metų kitų žuvo ir Mamertas Indriliūnas su Bronium Krivicku. Atsimenate, kaip Bronius svajojo pamatyti kada nors Kaliforniją? Kartą literatų susirinkime, Vilniaus universitete, jis skaitė novelinę apybraižą apie Kaliforniją, kurioje buvo tiek daug saulės, svyravo palmės Pacifiko krantuose ir buvo žodžiuose taip daug žmogiškos šilumos ir meilės. Pabaigoje skaitymo net pats profesorius Putinas-Mykolaitis, kurį mes taip gerbėme ir visu nuosirdumu mylėjome, pasveikino Bronių. Bet Krivicko stiprybė buvo dramaturgija. Ir, jei ne ankstyva partizano mirtis, šiandien lietuvių literatūra turėtų pirmąjį dramaturgą.

Mamerto Indriliūno stiprybė buvo literatūros nagrinėjimas ir mokslas. Šiandien be jokios abejonės turėtume didelį literatūros istoriką ir mokslininką. Prie nagrinėjamo dalyko jis prieidavo ne tik su giliu veikalo pažinimu ir mokslisku bei teoretisku pasiruošimu, bet ir su didele meile veikalui ir autoriui. Aš niekada nemėčiau Mamerto supykusio, surizgusio ir nekantraus. Tikriausiai jis ir žuvo pokario metų kovose su šypseną savo veide.

Anų metų tie literatūriniai susirinkimai būdavo lyg kokios šventės, toli gražu ne kokios formalios paskaitos. Į jas ateidavo ne tik Vilniaus universiteto humanitarai, bet ir iš kitų fakultetų, kuriems buvo įdomus ir mielas grožinis žodis. Profesorius Putino-Mykolaitis dalyvavimas tose literatūrinėse popietėse teikdavo joms orumo ir kone šventinės nuotaikos. Įsisiūbavus nuomonių pasikeitimams, profesorius viską kažkaip gražiai išlygindavo.

Mes taip pat labai gerbėme ir mylėjome Motiejų Miškinį. Ar tai buvo Gogolis ar Dos-tojevskis, jis mums parodėdavo šiuos milžinus ne vien tik kaip rašytojus, bet ir kaip gyvus žmones.

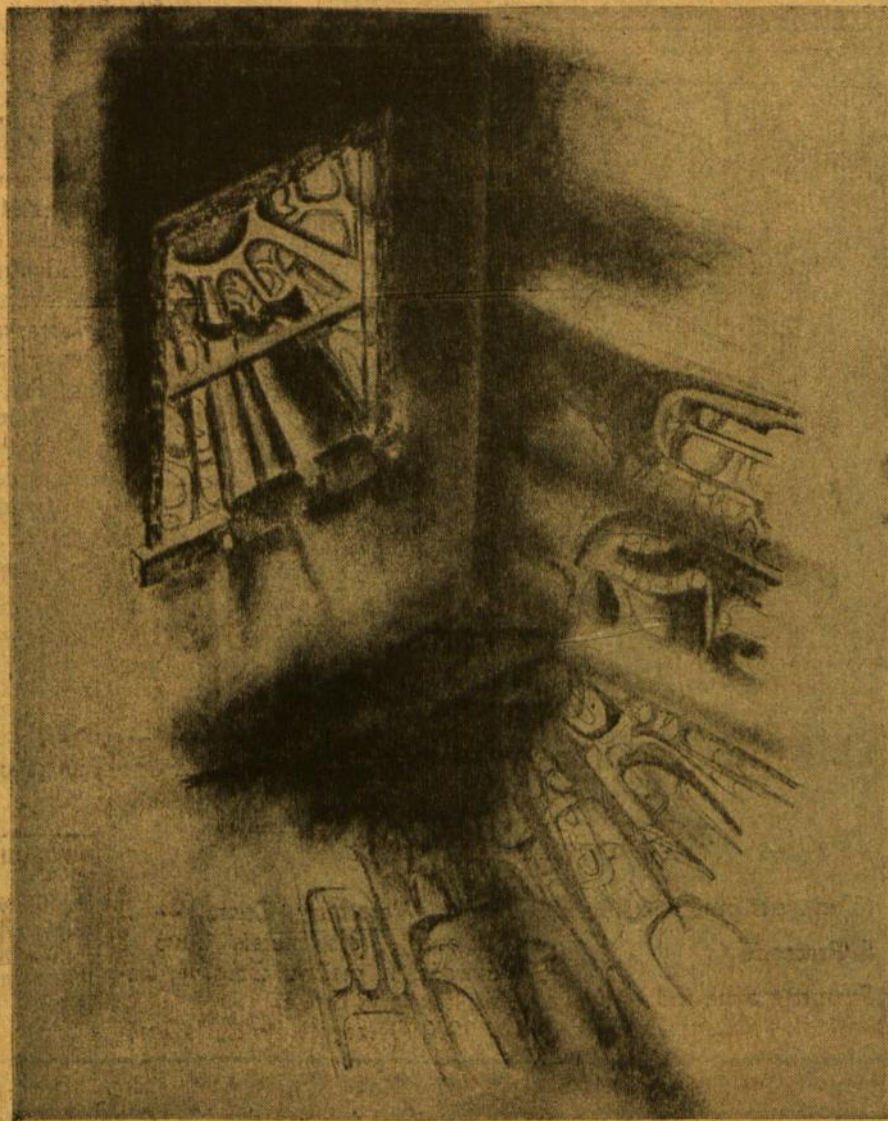
Kartą užklupome Motiejų Miškinį literatūrai mėgiamame "Žaliajame štralyje" prie šv. Jono bažnyčios. Ir reikėjo tik trumpai klustelėti, o jįsai mums ten dėsė beveik keturias valandas, kaip iš tikrųjų pažinti gerą literatūros mylėtoją. Aišku, daug yra ženklų, kurie daugiau ar mažiau tikrus mylėtojus parodo. Bet yra vienas ypatingas. O kas tas ypatingas? Tikras mylėtojas, girdi, daugelį eilėraščių, net ištus romano puslapius išmoka mintinai. Tad nenustebome, kad Motiejus Miškinis paskaitose ilgiausias citatas iš nagrinėjamo veikalo pildavo be knygos. Tik jis buvo per kuklus, kad pats girtųsi, o kalbos ėjo, jog Gogolio "Mirusias sielas" jįsai mokėjo visas per dvi mintinai.

— Dabar karo metas, ir daug kur nėra šviesos, pavyzdžiui, traukiniuose. Sėdžiu kur kampe ir mintyse "skaitau" mano mėgiamus pasąžus.

Nenuostabu, kad Motiejus Miškinis buvo meistriškas šedevrų vertėjas lietuvių kalbon.

Ir ne vien literatūriniai susirinkimai su-traukdavo tiek studentų ir šviesuolių net iš miesto. Plūdavo būriais ir į Sruogos dra-mos seminarus, ir į daugelio pamiltas Kar-savino, Sezemano ir daugelio kitų profesorių paskaitas. Jų gili išmintis ir tikras huma-niškumas dar ir dabar mus tebešildo.

— Ak nuklydau, — tęsia kalbėtojas, — o iš tiesų man daugiausia šiandien prisime-na Monika, mano klasės draugė, kuri ište-

Danguolė Stonelūtė

Vytauto Mačernio "Šeštoji vizija"

kėjo už bendro mūsų draugo, taip pat lite-rato, tik viena klase aukščiau, Petro Mačė-no.

Prisimenu, jau karui einant į pabaigą, vi-si trys viena žiemos naktį iš Vilniaus trau-kinio keliavome į Žemaitiją. Pabėga tas traukinys kelis kilometrus ir ir vėl sustoja. Viduje šalta, net dantys tarška. Vienoje sto-telėje ilgai stovime. Staigdamas vėjas mai-šo aplinkui ištisas sniego versmes. Garve-žys šniokštė ir stenėjo. Siūbuojančių lempų šviesoje draikėsi karšti garvežio garai, ir to-ji sniego audra atrodė dar grėsmingesnė.

— Man kažkaip ši naktis primena Tols-tojaus Anną Kareniną, sakau nei iš šio, nei iš to.

— Toji naktis geležinkelio stotyje.
— Juk ji mirė dar taip jauna, — taria Monika.
Neprašo nė metai, ir ji pati žuvo.

— Aš besitraukdamas užkliuvau Klaipė-doje, — tęsia kitas pasakotojas. — Kadaise, dar būdamas jaunas vaikinąs, aš ten lan-kydavau pusbrolių Bronislovą S. Jis nemėgo, kai jį pavadindavome Bronium. Tuomet Klaipėda buvo pilna gyvybės, gi šiandien ji degė ir dvokė nuodėgūlais, dūmais, lavo-nais.

Bronislovas buvo pramušgalvis ir pa-saulio klajūnas. Ilgus metus dirbo jūrinin-ku ir plaukiojo po visą pasaulį. Mane užbur-davo jo pasakojimai apie Tunisą, Port Salidą, Singapūrą, Sao Paulo. Mokėjo gražiai piešti. Rašydavo dienoraštį, jį pamargindamas sa-vo piešiniais. Kai ilgėliau užsilikdavo "sau-sumoje", lakstydamas motociklu, kas anuo-met tolimame kaime dar būdavo naujiena.

Vyras buvo aukštas, dailiai nuaugęs, juodbrūvis. Prašmatniai rengdavosi. Ant paprastų, plono lino marškinių po smakru užsidėdavo iškrakmolytą prijuostę su prisitū-tu "čižiku", o ant riešų užmaudavo apvalius, krakmolytus rankogalius su žvilgančiais "kolionikais" ir tik tada užsilikdavo sun-kaus milo juodą švarką. Moterys sakydavo, kad Bronislovas atrodė kaip vyskupas.

Kartą užtikau jo dienoraštyje Tunisą vaizduojantį piešinį, o virš nubrėžtų egzo-tiškų pastatų keistą užrašą: "Viso pasaulio jūrininkai, vienykitės!" Tada dar nesuprat-iau, ką toji "išmintis" reiškia, bet ji man labai patiko ir tą posakį net kelioms mergai-tėms jų dienoraščiuos įrašiau...

Kai naciai užgrobė Klaipėdą, gestapas tuojau Bronislovą suėmė, tardė, mušė, su-daužė nosį, kuri ir pasiliko kreiva, taip pat išmušė vieną akį. Šitaip iškankintas ir su-spardytas, jis buvo išguitas iš Klaipėdos ir atsirado tėviškėje. Ilgai gydėsi, o šiek tiek pagerėjęs, išvyko į Vilnių, kur dirbo prie geležinkelio.

Palengva vėl atgavo savo linksnų nuo-taik. Bet štai užplūdo rusai ir jį vėl su-

ėmė vieną iš pirmųjų. Po dviejų savaitių, iškankintas, apdegintas, mirė Lukiškių ka-lėjime. Kai artimieji bandė bent atgauti la-voną ir teiravosi, gal šiaip koks drabužėlis užsiliko, jokio atsakymo nesulaukė. Tik vė-liau iš vieno bendroje celėje buvusio kali-nio sužinojo, kad kankintojams labai nepa-tiko ant vienos rankos išstatuotas užrašas "Lietuva brangi, mano tėvyne".

Iš laikiai dvokiančios ir degančios Klai-pėdos pavyko šiaip taip atsiverti Tilžėje ir ten tiesiog stebuklu patekti į traukinį, ei-nantį net iki Berlyno. Tik vėliau sužinojau, kad kitą dieną tiltai per Nemuną ties Tilže buvo susprogdinti.

Klabena tas traukinys gilioje naktyje vis ir vakarus, vis toliau nuo Lietuvos. Tik ta-da pajuntų, kaip mane apima kažkoks ne-numaldomas liūdesys ir sielvartas. Su kiek-vienu traukinio ratų stuksenimu Lietuva vis tolo ir tolo. Namai ir laukai, kuriuose už-augta ir subręsta, ūmai atrodė nebetikri... Vilnius mintyse buvo daugiau panašus į toli-mą Čiurlionio paveikslą, ir visi paskutinių dienų įvykiai atrodė kaip klaikios dramos veiksmas scenoje, o ne tikrasis gyvenimas.

Tėvynės netekimas ir artimųjų praradi-mas buvo toks staigus ir netikėtas, nors be-veik tris mėnesius gyvenom tik keliolika ki-lometrų nuo fronto linijų, kada net aplinkui siautėjanti mirtis nebejudino.

Atsimenu lyg šiandien, kaip netrukus Berlyne, krematoriume laidojome dr. Joną Šliupą, Lietuvos himnas visiems tiesiog iš krūtinės veržėsi. Beveik visų akyse plūdo ašaros. Gal su juo tada laidojome ir mūsų pačių gražiausią gyvenimo dalį?

Kasmet krinta rudens numirę lapai. Atei-na nerimo ir liūdesio dienos. Bet tos neri-mo ir liūdesio dienos mums tęsiasi ilgiau ir ilgiau.

Po to netrukus juk ateina šventinės die-nos, o mus dar vis ilgai tebelydi tų krin-tančių lapų šlamesys. Atrodo, kad kažkas pavogė iš mūsų net šventinę nuotaiką. Žiū-rime į spinduliuojančias vaikų akis ir neži-nome, kaip jiems paaiškinti, kad mus yra apėmęs nerimas, kad mus vargina ir nervi-na tas prieššventinis skubėjimas, erzelis, tie skambalai ir tas visas jomarkas... Veltui mintimis matai apšarmojusius medžius pa-liktuose soduose ir gilioje naktyje klausaisi, kaip iš nobodulio vampsį šuo ir prunkčia arkliai tvartuose.

Išsisklaidė po visą pasaulį. Pasikeitė-me. Po ilgų metų susitike, vos vos beat-pažistame kits kitą. O ir atpažinę, po kelių sakinių, pritrūkstame kalbos. O kiek jau mū-sų nesugrįžtamai iškeliavę?

Ir ant jų kapų ir ant mūsų kasdienybės vėl, kaip kiekvieną rudenį, krinta rudens nu-mirę lapai.

MŪSŲ KALBA

RED. DR. PR. SKARDZIUS

Medvėgalis ir Krėva

Kai kurie mūsų vietovar-džiai vis dar nevienodai ra-šomi. Didžiausias žemaičių ka-lnas prieš karą Lietuvoje bu-vo visuotinai vadinamas *Med-vėgalis*; taip jis vadinamas ir 1948 metų Lietuvių kalbos ra-šybos žodyne ir vėliau Mažo-joj tarybinėj lietuvių enciklo-pedijoje. Žemaitis kalbininkas Vl. Grinaveckis, kuris yra parašęs žemaičių tarmių istoriją (Vil-nius, 1973) ir nuo kurio gimti-nės ligi šio kalno tėra vienuolika kilometrų, sakosi, tirdamas vie-tinę tarmę, iš žmonių nesąs gie-dėjęs kitaip tariant, kaip *Med-viegalis* (t. y. *Medvėgalis*); to-kią pat lytį patvirtina ir pagra-mantiškis žemaitis dr. P. Joni-kas. Kun. K. Jaunius, kvėdarniš-kis žemaitis, irgi tardavo *Med-vėgalis*; taip pagaliau yra rašęs ir K. Būga. Taigi *Medvėgalis* tu-ri jau savo ilgą tradiciją, yra autentiškas žemaitiškas pavadi-nimas. ir todėl, mano nuomone,

bendrinėje kalboje jis gali būti veikiau vartojamas, negu *Med-viagalis*, vartojamas Liet. enci-klopedijoje.

Kitas žymus vietovardis yra *Krėva*, kuris prieš karą buvo visuotinai vartojamas ir dabar tebevartojamas Lietuvoje. Bet Lietuvos žemėlapių vardyne, Liet. enciklopedijoje ir kt. šis Ašmenos apskrities miestelis va-dinamas *Kriavas* (lenk. *Krewo*): tai A. Salys yra nustatęs, drau-ge su studentais Vilniaus kraš-to vietovardžius. Taip pat ir J. Balčikonis (Baltistica, 1967, III 130) yra pažymėjęs, kad Gervė-čių apylinkėj šis miestelis vadi-namas *Krevas*. Taigi *Krevas* (*Kriavas*) yra tikras kalbos faktas. ir jis turėtų būti varto-jamas bendrinėje kalboje. Aš esu linkęs veikiau vartoti *Kre-vas*, ne *Kriavas*; plg. *klevas* ir tarm. *kliavas* (lat. *kļāvs*).

P. S.

PLANUOKITE SAVO ATOSTOGAS 1975 METAMS

KELIAUKITE SU LIETUVIŲ EKSKURSIJA:

Gruodžio 19 dieną	— EKSKURSIJA Į ARGENTINĄ — 14 iki 28 die-nų \$770.00 (tik lėktuvo bilietas); 28 iki 45 dienų \$894.90 (tik lėktuvo bilietas).
Vasario mėn. 15 dieną	— EKSKURSIJA Į HAWAJUS — 4 salos, 15 dienų kelionė \$549.00 (dvigubam kambarį) gubam kambarį)
Vasario mėn. 15 dieną	— EKSKURSIJA Į MEKSIKĄ — 7 dienų kelionė — \$339.00 plus 10% tax asmeniui (3 naktys Mexi-co City, 4 naktys Acapulco)
Kovo mėn. 10 dieną	— EKSKURSIJA Į SVENTĄ ŽEMĘ IR GRAIKIJĄ — 10 dienų kelionė \$839.00 asmeniui (dvigubam kambarį)
Balandžio mėn. 19 dieną	— SVENTŲ METŲ EKSKURSIJA Į ROMĄ — 11 dienų kelionė \$659.00 asmeniui (dvigubam kam-bary)

KIEKVIENĄ EKSKURSIJĄ LYDI PATYRĘS KELIONIŲ VADOVAS.

Prices & Air fares subject to change. Rates quoted based on Tariffs and Exchanges in effect August 1, 1974.

DEL INFORMACIJŲ SKAMBINKITE ARBA RASYKITE:

AMERICAN TRAVEL SERVICE BUREAU

9727 South Western Avenue

Chicago, Illinois 60643

tel. (312) 238-9787

Norintiems atsikviesi gimines iš Lietuvos sudarome reikalingus iš-kvietimo dokumentus. Taip pat teikiame informacijas kelionių reikalais po visą Ameriką ir kitus pasaulio kraštus, parduodame lėktuvų bilietus, pa-rūpiname reikalingas visas.

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
B. R. PIETKEWICZ, Pres.

2555 West 47th Street Tel. LA 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE

7% Mokamas už 4 m. sertifikatus. Minimum \$5,000	6 1/2% Mokamas už 1 m. sertifikatus. Minimum \$1,000	5 1/4% Mokamas už investavimo sąskaitas
---	---	---

PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELNO NUOSIDUOSIUS NUO 1 D.
Dividendai mokami kas 3 mėnesiais.

VALANDOS: ANTRAD. IR PENKTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. PIRMAD. IR KETVIRTAD. 9 v. r. iki 5 v. v. Trečiad. uždaryta. 9 v. r. iki 9 v. v.

Kiekvienas dainininkas turi savo publiką

Pašnekesys su soliste Aldona Stempužienė

Solistė Aldona Stempužienė

Daugiau išsprusiam dainos mėgėjui solistės Aldonos Stempužienės koncertas, kuris įvyks čia, Chicagoje, jaunimo centre, kitą šeštadienį, lapkričio mėn. 2 d., bus neeilinė pramoga. Tąja proga čia jau repetuoti atvažiuosią solistę ir užkalbinome:

— Esate viena produktyviausių ir populiariausių vokalistų, jeigu ne koncertais, tai plokštelėmis pasiekusi gal ir visus išeivijos užkampius. Kaip lygintumėte vakarykščią tokių koncertų publiką su šiandienine?

— Dainuoju jau dvidešimt metų ir žinau, kad didelė dalis mano koncertus lankančios publikos yra pastovė, taigi, kaip ir čia amerikiečiai sako, galiu didžiuotis turinti savo "fans", arba gerbėjų... Kiekvienas dainininkas turi savo publiką. Ji skiriasi kiekviename mieste, kiekvienoje išeivijos kolonijoje. Ką vieni priima su dideliu entuziazmu, kitiems tai tėra gal tik vidutiniška. Man atrodo, kad šiandieninė publika vakarykščią praeigę ir skonių ir reikalavimų. Į koncertus paprastai eina išsilavinę žmonės. Jeigu tokios publikos Chicagoje yra kokie penki šimtai, tai kituose miestuose jų reikėtų tik dešimtimis skaičiuoti. Iš dalies publika priklauso ir nuo rengėjų. Santaros - šviesos, šio mano koncerto šeiminių, parengimų lygis čia-

gėčiams jau seniai žinomas.

Iš kitos pusės žiūrėti, kiekvienam scenos žmogui publika yra publika. Ji paprastai iš gerus koncertus reaguoja palankiai ar entuziastingai, gi į blogus — nepalankiai. Bent man'o atvejį čia-giškė publika visada būdavo ypatingai dėkinga, ir tuo visada pasididžiudavau.

— Kartais pasisakydavote prieš nuolatinę tų pačių ir visiems įgysusių dainų naudojimą. Koksai yra jūsų šio koncerto repertuaras?

— Pirmąjį koncerto dalį sudarys klasikiniai pasaulinių kompozitorių kūriniai: barokinio stiliaus penkiolikto - šešiolikto šimtmečio H. Purcell'o, A. Scarlatti, G. Caccini ar J. Peri dainos, romantikškas R. Schumanno ciklas "Poeto meilė" ir dvi arijos. Viena iš A. Ponchielli "La Giocondos, o kita iš labai retai girdimos G. Rossini operos "Italė Alžyre" (L'italiana in Algeri). Ši koloratūrinio soprano arija lietuviškame koncerte, tur būt, dar nebuvo dainuota. Lietuviškoji programos dalis ingi gana neįprasta. Dainuosiu dviejų mūsų kompozitorių — Algio Bražinsko ir Dariaus Lapinsko — vokalius ciklus, juos perskirdama Stasio Šimkaus dainomis, norėdama publikai duoti kiek kontraversinės atvangos...

— Atrodo, kad ir vėl jūsų repertuaras naujas ir mažai tegirdėtas. Su kokiomis problemomis mūsų solistai šiandien susiduria, savo koncertams repertuarus sudarinėdami?

— Lietuviškųjų dainų repertuarą sudaryti šiandien žymiai lengviau, nes yra tikrai didelis pasirinkimas. Ji praplėtė gerų kompozitorių prieauglis gimtajame krašte. Pasaulinių kompozitorių kūrybos repertuaras čia visada buvo milžiniškas ir priklausė nuo dainininko skonio, jo akiračio ir sugėbėjimo.

— Kalbant apie repertuarą: kokie yra jūsų mėgiamiausi kompozitoriai?

— Tai per daug pavojingas klausimas, į kurį, jeigu ir norėčiau, bijočiau, ar nesugebėčiau atsakyti. Iš tikrųjų man geriausiai patinka paprastos, primityvios liaudies dainos. Kiekvienas žmogus pagal savo supratimą ir temperamentą turi teisę liaudies dainas interpretuoti. Išaugau dainininkų šeimoje, ir man tos dainos, į kraują įaugo. Arčiausiai širdies man yra toji interpretacija, kuri yra artimiausia dainos originaliai ištakai. Tarp kitko, šis mano koncertas nieko bendro su lietuviškomis dainomis ir jų išpildymu neturi, tad ir kalbėti apie tai gal nereikia. O šturprizų, manau, bus. Tie, kurie A. Bražinską pažįsta vien iš jo "Nemunėlio", bus nustebinti jo "Keturių raudų" ciklu su itin puikiais Marcelijaus Martinaičio tekstais, Dariaus Lapinsko ciklas nebus silpnėsnis už jo daugelį žinomą "Mergaitės dalį". Beje, ši kartą būsimė tikrai rimti: nepūsime į pianino stygas ir nemėsysime teniso sviedinių.

— Kaip jums šiandien atrodo muzikinis mūsų išeivijos gyvenimas?

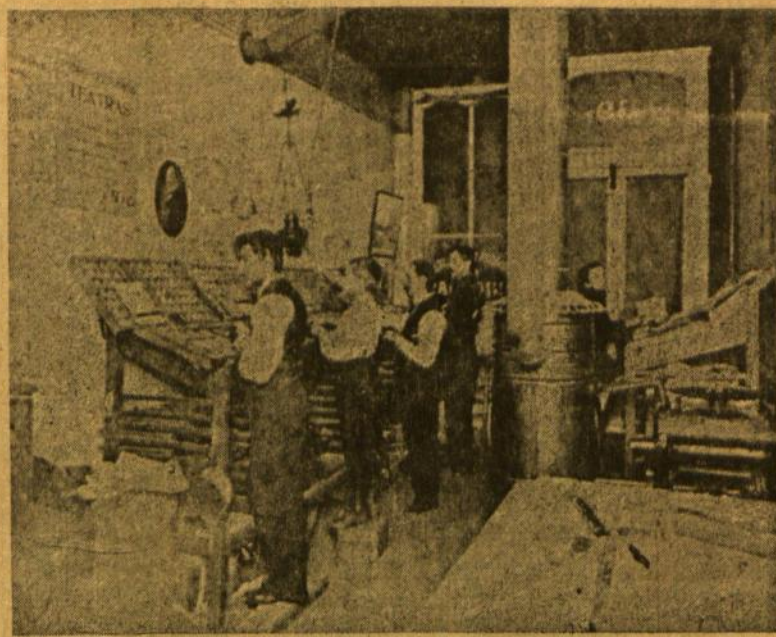
— Nežinau. Kol dar publika užpildo sales, reikia džiaugtis. Kaip ilgai tas gyvenimas toks išliks, didžiausia dalimi ir priklausys nuo tos publikos: kaip ilgai ji lankys koncertus, pirs plokšteles. Reikia žinoti, kad išeivui dainininkui varžybos su gimtuosiu kraštu ir šonykščia aplinka yra labai sunkios; o tikrai pažiūrėkit, kiek čia Chicagoje vien tik ši rudenį jau buvo lietuviškų vokalistų rečitalių! Tiesa, nebesimato jokio vyrų dainininkų prieauglio, o jų ir taip visada trūko. Tačiau tasai mūsų muzikinis gyvenimas dar vis tebestebina ne vieną svetimątį.

— Kokio stiliaus ar pobūdžio dainas jūs pati labiausiai mėgstate?

— Ne vienas mano koncertų recenzentas bandė mane išprausti į kokius nors rūmus. Vieni sakė, kad mano balsas geriausiai tinka operoms, kiti — kad vien tik rečitaliams. Vieniems atrodė, kad man geriausiai sekasi interpretuoti Dariaus Lapinsko kūrybą, o kitiems — liaudies dainas... O aš pati negalvoju, kad bet kokiuose rūmuose pilnai sutilpčiau. Prie geros nuotikos visai neblogoi sugėbu ir baltas programą išpildyti, išsiversdama vien pramoginio pobūdžio kūriniais... Taigi, svarbiau kaip, negu ką. Kiekvienos dainos išpildymas reikalauja ir talento, ir pasirošimo. Kiek to parodysiu šiame koncerte, teatsakys žiūrovas.

BILL GRAHAM ARCHYVAS WHEATON KOLEGIJAI

Wheaton kolegija džiaugiasi, kad buvęs jos auklėtinis Billy Graham nusprendė savo per 35 m. susikaupusius dokumentus, juosteles su įrašytais kalbomis, raštus atiduoti tos kolegijos bibliotekai.

Anksčiau spausuvėse tekstą surinkdavo rankomis, imdami po vieną raidę. Nuotraukoje matome "Garso Amerikos Lietuvių" spausuvės raidžių rinkėjas.

AMERIKOS LIETUVIŲ EKONOMINĖS VEIKLOS PRADŽIA

VINCENAS LIULEVIČIUS

(Tęsinys iš praėjusio šeštad.)

5. Pramonė

Pramone arba industrija vadiname tokią žmonių veiklą, kurioje mašinų ir įrankių pagalba žaliava perdirbama į produktą. Pramone yra sunkioji ir lengvoji. Sunkioji vadinama plieno, geležies, įvairių mašinų, automobilių ir panašių gamyba. Lengvoji — tekstilės, maisto produktų, avalynės, popieriaus ir panašios rūšies gamyba.

Lietuviai šiame krašte pirmiausia teįstengė įsijungti į lengvąją pramonę. Pats pirmasis bandymas, pagal turimus duomenis, buvo spausuvių kūrimas ir lietuviškos spaudos gaminiams. Pirmuoju lietuvių spausuvės savininku ir lietuviškos spaudos leidėju tenka laikyti Mykolą Tvarauską, Lietuvoje buvusį mokytoją, 1863 sukilimo dalyvį.

Mykolas Tvarauskas, atvykęs į Ameriką ir susitaupęs pinigų, įsigijo Shamokine, Pa., spausuvėlę. Kun. P. Končiaus ir kun. Juškevičiaus raginamas, jis 1874 ruošėsi išleisti lietuvišką laikraštį. Tačiau dėl mažo prenumeratorių skaičiaus to sumanymo atsisakė, o pradėjo spausdinti pirmąją lietuvišką knygą Amerikoje — Tlumoczius. Tačiau ta pirmoji knyga neišvydo pasaulio, nes, atspausdinus kelis puslapius, spausuvėlė sugėdė drauge su spausdinama knyga.

Po gaisro M. Tvarauskas persikėlė į New Yorką, N.Y. Kai tik susitaupė pinigų, čia vėl įsigijo spausuvėlę, kurioje spausdino pakvietimus, aplankus ir kt. Čia jis, padedamas kun. P. Končiaus ir pranciškono brolio Augustino, 1879. IX. 16 išleido pirmąjį JAV lietuvių laikraštį — Gazieta Lietuviszka. Rasztas paszwestas dėl Lietuwniku Amerikoje.

Antrosios (pilnai išleistosios) lietuviškos knygos leidėju yra viena Brooklyn, N.Y., draugija, 1877 išleidusi savo įstatus — Ustanawiyimus... Trečiosios knygos leidėju tenka pripažinti brolių Augustiną, kuris 1880 W. Dynevičiaus spausuvėje atspausdino paties išverstą knygą Historyja Septiniu Mokitoiu. Tais pačiais metais New Yorke išleido ir Tvarauskas knygą Praractwos Michaldos Karalenes iz Sabbos.

1886 Amerikoje jau buvo trys lietuviškos spausuvės: Dynevičiaus, leidusio Chicagoje lenkų kalba laikraštį, J. Paukščio — Plymouth, Pa., leidusio Vienybę Lietuwninkų laikraštį, ir J. Šliūpo — New Yorke, N.Y., leidusio Lietuviškąjį Balsą. 1891 spalio mėn. pabaigoje Tvarauskas vėl bandė atgaivinti laikraštį, dabar pavadintą New Yorke Gazieta Lietuviska, bet po keliolikos numerių vėl sustojo.

Vėliau atsirado daugiau lietuviškų knygų leidėjų. Chicagoje lietuviškų knygų leidėjas buvo Antanas Olševskis, kuris nuo 1895 iki 1922 išleido 134 knygas. 1898 Shenandoah, Pa., ir Plymouth, Pa., turėjo po dvi spaus-

ne maisto gaminių parduotuvę, lietuvių profesionalai ir kronika", Juozas Paukštys ir Antanas 43 psl., Philadelphia, Pa. 1929). Pajaujis — didieji Plymoutho verslininkai, 1886 pradėjo pradejo leisti Wienybę Lietuwninkų. Andrius Tepliusis buvo pats pirmasis visų ateivių, pradėjęs verstis knygų ir devotionalių pardavinėjimu. Verslas reikalavo keliavimo. Jis pasiekdavo net Nebraską, ieškodamas lietuvių, bet grįždavo visada vėl į Pittstoną, Pa., kur jam ateidavo užsakyti dalykai. Kai bastymasis nusibodo, Tepliusis Pittstone nusipirko pirmasis iš vietos lietuvių nuosavybę ir pirmasis atidarė maisto gaminių parduotuvę. Joje taip pat laikė knygų ir devotionalių. Kai čia pradėjo lietuvių daugėti, jis rūpinosi lietuviškos parapijos įkūrimu, aukodamas "ne doleriais, nei ne dešimtimis, bet šimtais" (Pranaičių Julė (red.) "Pirmieji Amerikos

(Bus daugiau)

MIRĖ RASYTOJA SUSANN

Daugelio knygų, patekusių į labiausiai perkamųjų sąrašą, autorė Jacqueline Susann, rugs. 21 d. mirė vėžiu, prieš kurį kovojo 12 metų.

PODAROGIFTS, INC.

PRIMENA, KAD

DABAR PATS TINKAMIAUSIAS LAIKAS SIŪSTI

DOVANAS SAVO GIMINĖMS

į Lietuvą ir USSR Kalėdų šventėms:

MOTOCIKLUS, SALDYTUUVUS, SKALBIAMAS MACINAS, TELEVIJOS APARATUS, KAMERAS, SIUVAMAS MASINAS, BALDUS.

Taip pat drabužius, medžiagas, kailinius, rankinius laikrodžius ir maisto produktus.

Didžiulis automobilių pasirinkimas, pavyzdžiui,

- ZIGULI VAZ 2101
- ZIGULI VAZ 2102 — Station Wagon
- ZIGULI VAZ 2103 — Naujas Modelis
- MOSKVIC 408 — IE
- MOSKVIC 412 — IE
- MOSKVIC — Station Wagon 426, 427
- ZAPOROZEC ZAZ — 968
- ZAPOROZEC ZAZ 968-E

PODAROGIFTS, INC. yra VIENINTELĖ firma Amerikoje, siunčianti DOVANIUS CERTIFIKATUS per VNIŠPOSYLTORGĄ be jokių tarpininkų ir t. t.

PODAROGIFTS, INC. yra VIENINTELĖ firma Amerikoje, pateikianti persiuntimo įrodymus, atitinkančius jos susitarimą su VNIŠPOSYLTORGU.

Klientų patogumui užsakymus priima šios su mumis bendradarbiaujančios firmos:

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.

488 Madison Ave., New York, N. Y. 10022

GLOBE PARCEL SERVICE, INC.

723 Walnut St., Philadelphia, Pa. 19106

PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.

1776 Broadway, New York, N. Y. 10019

arba mūsų pagrindinė kontora

PODAROGIFTS, INC.

240 FIFTH AVE. (tarp 27 ir 28 g-vės), NEW YORK.

N. Y. 10001 — TEL.: (212) 685-4537

Filomena sako...

KAS NETAUPO ATEIČIAI, TAS NEŽIŪRI Į SVIESESNĮ IR TINKAMESNĮ GYVENIMĄ.

Socialinis apdraudimas yra per mažas pragyvenimui. Augšti nuomščiai mokami Chicago Taupymo bendrovės pridėjus prie Social Security, suteiks jums ramias dienas jūsų senatvėje, 5.25% ant pa-

prastų knygų, ir iki 7.5% ant certifikatų.

Šį mėlą Chicago Taupymo bendrovė švenčia Aukštinį Jubilėjų ir turi laimėjimui - kelionę į Hawaii, Disneyland, Las Vegas ir daug kitokių laimėjimų. Atsilankykite.

ŽIEMOS ESKURSIJOS Į LIETUVĄ

Išvyksta 1974 m. GRUODŽIO 20 dieną ir grįžta 1975 m. SAUSIO 3 dieną

(Leningradas, Vilnius, Kaunas, Ryga, Helsinkis)

IS BOSTONO IR NEW YORKO

KAINA — \$853.00

Vykstantiems iš Chicagos — \$119.00
ir iš Clevelando — \$ 84.00 daugiau

GRUPEJE DALYVIŲ SKAICIUS RIBOTAS — NĖSIVELUOKITE.

Kelionės į Lietuvą 1975 METAIS prasideda GEGUŽĖS mėnesį. Patartina registruotis iš anksto. Kreipkitės į:

TRANS-ATLANTIC TRAVEL SERVICE

393 West Broadway, P.O. Box 116

SOUTH BOSTON, MASS. 02127

TEL. (617) 268-8764

Savininkė: Aldona Adomoniene

Prices quoted are effective November 1, 1974. Air fares subject to government approval.

CHICAGO ★★★

savings and loan association

6245 south western avenue 476-7575

Londono horizontuos

AUDENO SAVAITE

Prof. J. Blotneris Nobelio premijos laureatą Williamą Faulknerį laiko pačiu didžiausiu amerikiečių prozininku, dėl to po to rašytojo mirties jau susėjo parašyti ir išleisti didžiulė, net dviejų tomų jo biografija. Didžiulius, žinoma, reikia pristatyti visuomenei ko plačiausiai ir išsamiausiai, o amerikiečiai moka tai padaryti. Žiūrėkite, pavyzdžiui, kiek jau knygų parašyta apie, tiesa, kiek anksčiau mirusį kitą prozininką — E. Hemingway'ją!

Britai Londone kol kas dar šiek tiek kukliau tepaminėjo mirties metines Vakarų poezijos didžiuoju laikyto WYSTANO HUGHO AUDENO. Ir jo kapas nebuvo aplankytas, nes poetas mirė ir palaidotas Austrijoje, ir nebent tame kaimelyje gyvenantieji moka gerbėti austrai bus susipratę padėti gėlių puokštę. Bet Londonas turėjo Audeno savaitę, ir jos metu išėjo paskutinių poeto eilėraščių rinkinukas. Westminsterio Abbey yra poetų kampelis, ir ten šalia paminklų antkapinių lentų T. S. Eliotui, Byronui, Tennysonui ir Drydenui dabar iškilmingai patiesta Audenui skirtoji. Iškilnių dieną, susirinkus trejetui šimtų poeto bičiulių, pažįstamų ir gerbėjų, aktorius seras Johnas Gielgudas prie to paminklėlio skaitė maldas, Audeno ir W. B. Yeats poeziją, Britanijos oficialusis poetas laureatas seras Johnas Betjemanas atidengė tą paminklą, poeto bičiulis ir vienas iš poetas Stephenas Spenderis kalbą pasakė, ir po to iškilnių Audenas tarytum lyg ir grįžo į savo gimtąjį kraštą...

Tadien buvo ir Audeno vakaras, kuriame aktorė dama Peggy Ashcroft ir aktorius seras Alec Guinness skaitė jo kūrinius. Šitaip poeta paminėjus, prabėgo savaitė, ir štai vėl Audeno vardą mini laikraščiai. Spalio 10 d. Londone buvo premjera vokiečių kompozitoriaus Hanso Wernerio Henzės operos "Basarydai". Audenas minimas dėl to, kad jis su amerikiečiu Chesteriu Kallmanu parašė tai operai libretą. Audenas pasiūlė operai temą, Audeno idėjomis ji paremta (be kita ko, abu tie poetai anksčiau parašė libretą kitai Henzės operai, pavadintai "Elegija jauniems mylimiesiems", ir tas kompozitorius, be kita ko, yra bene pats žymiausias šiandieninės Vokietijoje, o jo operos statomos ir kituose kraštuose, ne tik savame).

VOKISKAS MĖNUO

Londonas turėjo Audeno savaitę, o dabar turi vokišką mėnesį. Ne, ne tas mėnuo, kuris turimas galvoje K. Binkio "Vokiškame pavasaryje" — besisąsąs kaip senas idiotas. Mėnuo šįkart reiškia laiką, keturias spalio savaites.

Kai Vokietija nemažas kraštas, tai tokio mėnesio proga stengiasi kuo išpūdingiau reprezentuoti. Kol kas labiausiai visiems į akis krinta mėnesio proga suruoštoji dailės paroda, ir laikraščiai apie ją yra pabėrę gražių žodžių.

Pasirodo, vokiškasis Duesseldorfio miestas pasirūpino ta dailės paroda, nes jos Schloss Jaegerhof nuo 1960 m. yra paverstas moderniojo meno muziejumi, kuris yra sudaręs pasigėrėtiną kolekciją. Visi giria dr. Wernerį Schmalenbachą, kuris, galima sakyti, iš nieko per, palyginti, trumpą laiką suorganizavo turtingą meno muziejų, džiaugiasi jo skoniu ir sprendimais, perkant paveikslus. Žinoma, muziejus nėra Schmalenbacho — jis tik vadovas, o pinigų paveikslams pirkti ir muziejui išlaikyti jam nepažįstami žmonės, o taip pat, pasirodo, gerą širdį turi Nordrhein - Westfalijos srities vyriausybė ir federalinė vyriausybė (ši pastaroji menui remti skiria kasmet 10

kartų tiek pinigų, kiek britų vyriausybė).

Kokio turtingumo yra tasai Duesseldorfio muziejus, galėtų šiek tiek nusakyti vien tai, kad jis turi išgijęs net 88 Paul Klee paveikslus. Tiesa, Klee kadaise, iki Hitlerio atėjimo į valdžią, yra dėsęs Duesseldorfio meno akademijoje, dėl to ir nusistatyta išgyti didesnę kiekį jo darbų. Bet muziejus turi Picassu ir Kandinskio (ir Londone suruoštoji paroda pavadinta "Picasso to Lichtenstein"), Matisu ir De Chirico, Schwitters ir Rauschenbergo, Modigliani ir Baumeisterio, plačiai žinomų ir mažiau garsių vardu, šedevrų ir kai kam visiškai nepatinkančių darbų.

To mėnesio proga vyksta dar ir kitokie renginiai. Vienas jų — keturių grafikų paroda (Grasso, kuris ligi šiol plačiausiai žinomas kaip rašytojas, Hildesheimerio, Meckelio ir Fuchso), vokiečių knygos paroda (išstatyta apie 4.000 knygų) ir kt.

O Covent Garden stato vieną po kitos R. Wagnerio operas. Šitai jau nieko bendro neturi su vo-

kišku mėnesiu, grynas supuolimas, kuris vis dėlto šiuo metu sustiprina Londone laikino vokiškumo atspalvį.

BRITŲ TAPYBOS PARODA

Britanija vis dėlto nemažas kraštas, ir dailininkų joje daug, dėl to suruošti parodą, kurioje būtų reprezentuojama to krašto dailė, yra nemažas ir sunkiai sprendžiamas galvosūkis.

Britai tokias viso krašto masto parodas organizuoja kas antri metai. 1972 m. ruoštoji buvo pavadinta "The New Art", ir ji buvo skirta daugiausia abstraktiniam menui, ir darbus jai parinko vienas žmogus. Šiometinė pavadinta "British Painting 74", ir Meno tarybos atstovas parinko jai 24 dailininkus, kurių kiekvienam dar davė teisę pakviesti nuo savęs po 10 kitų (kadangi ne visi pasinaudojo tokia teise, tai parodoje dalyvauja tik 122 dailininkai).

Be kita ko, tegu būrys ir nerūšas, bet parodoje nedalyvauja tokie žinomieji, kaip Sutherlandas, Baconas, Pasmore, Freudas, Auerbachas. Parodoje vyrauja chaosas — tokia kritikių nuomonė. Gal ne tiek chaosas, kiek mišrai-

K. Krauze

Antanas Kmelelauskas Ex libris

Blvd., Hollywood, Calif. 90029. Atskir nr. kainą \$1.00, prenumerata metams \$10.00.

Naujas žurnalo numeris pirmoje vietoje pamini dr. Kostą Jurgelį, daugiau kaip 20 metų vadovavusį Amerikos Balso lietuviškajam skyriui. Žurnalo viršelį puošia dr. Jurgelio foto nuotrauka, tekste spausdinama plati gyvenimo ir darbų apžvalga, gausiai iliustruota privataus gyvenimo ir darbo nuotraukomis.

Taip pat šiame numeryje nemažai vietos skiriama Australijos lietuviams ir jų organizacijoms, kurios nebuvo minėtos specialiajame Australijos numeryje. Literatūrinėje dalyje M. Makricko romano tęsinys. Australijos liet. poetų kūryba, A. Pagrmančio satyra.

Kultūrinėje dalyje apžvelgiama koncertai, festivaliai, vasaros savaitės ir kt.

Anglų k. dalyje daugiau vietos skiriama prisiminti pavasarį vykusiai Los Angeles Jaunimo ansamblio 25 m. sukakties šventei.

LIETUVIS ŽURNALISTAS, 1974 m. spalio mėn., Nr. 5. Lietuvių žurnalistų sąjungos nelygindinis leidinis, leidžia LZS Centro valdyba. Redaguoja Vytautas Kasniūnas, 3754 West 70th Place, Chicago, Ill. 60629. Administruoja Jurgis Janušaitis, 2534 West 69th St., Chicago, Ill. 60629.

Vincas Kisarauskas Ex libris

fondas. Surinko ir spaudai parengė salezių spaustuvė Romė, spausdino M. Morkūno spaustuvė, 6051 So Ashland Ave., Chicago, Ill. 60636. Leidinys kietai ir išsami, didesnio formato, 200 psl., kainą 6.00 dol., gaunamas ir Drauge.

Jeigu anksčiau čia buvo pasidžiaugta gausiai iliustruotu "Mano žodynu", neseniai švietimo tarybos rūpesčiu išleista pamišai žodynas skirtas jau visiems vyresniems lietuviščių mokyklų mokiniams, labai pravartus ir lietuviškose šeimose tiek jauniui, tiek vyresniesiems. Tai ne vien redaktorių, bet, kaip iš buv. švietimo tarybos pirm. Jono Kavaliūno įžanginio žodžio matyti, daugelio pasiūlytųjų žmonių darbas.

Žodyne randami kasdieniniai kalbai bei lietuvištiniai mokyklai patys reikalingiausi žodžiai, jų paaiškinimas, dažnu atveju net sakininis pavyzdys. Naujiene yra ta, kad prie daugelio žodžių duodama ir žodį iliustruojantis piešinys. Piešiniukai labai dalykiški, realūs, tik žemėlapių ir geografinių regionų kontūrai pabrūkinti kai kur gana netiksliai. Aplamai, šis žodynas yra tikra aukštinė dovana išėjusios lietuvištiniam švietimui ir švietimui.

LIETUVIŲ DIENOS, 1974 m. spalio mėn. Lietuvių kultūros ir visuomeninio gyvenimo žurnalas lietuvių ir anglų kalbomis. Redaguoja D. Makailienė, leidėjas A. Skirius, Adresas: 4364 Sunset

Rastenio škiečiai kai kurių mūsų atmintinų žurnalistų profilai. Stasio Pilkos žodžiai apie Vanaigaitį ir kiti šiandieninės mūsų spaudos aktualieji reikalai gerai reprezentuoja šio leidinio redaktorių ir leidėjus.

ATEITIS, 1974 m. Nr. 6. Lietuvių katalikų jaunimo žurnalas. Redaguoja kun. Jonas Staškevičius, 941 Dundas St., W. Toronto 3, Ont. Canada. Administruoja Juozas Polikaitis, 7235 S. Sacramento Ave., Chicago, Ill. 60629. Žurnalo metinė prenumerata \$7.00 JAV ir Kanadoje, kitur — \$5.00.

Šiame numeryje Jonas Abramaitis rašo apie ateitininkų principus, Jonas Kudirką apie pavergtos Lietuvos padėtį, žiūrint studento akimis, Almis Kuolas apie energijos krizę, daug paties jaunimo sukurtos poezijos ir kitokių jaunatviškos veiklos išpuodžių. Viršelis ir dauguma iliustracijų Danguolės Stončiūtės.

LAISKAI LIETUVIAMS, 1974 m. spalio mėn. Nr. 10. Lietuvių jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros žurnalas. Redaguoja Juozas Vaišnyš, S.J. Administruoja Petras Kleinotas, S.J. Redakcijos ir administracijos adresas: 2345 W. 56th St., Chicago, Ill. 60636.

A. Rubikas rašo apie šv. Teresę iš Avilės, A. Paškus apie Teilhardą, kaip dvasios, o ne medžiagos mistiką, ir kt. Numeris iliustruotas Algimanto Kežio, S.J., nuotraukomis iš būsimos parodos Jaunimo centre.

PASAULIO LIETUVIS, 1974 m. rugsėjo — spalio mėn., Nr. 7. Biuletenis Bendruomenės minčiai ir gyvenimui. Leidžia Pasaulio

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY
Manufacturers

Rankomis išpauštyti paveikslų rėmai, pritvirtinti paveikslams ir skelbimams, rėmai — metalu apdailinti rėmai.

2400 So. Oakley Ave., Chicago
Tel. Virginia 7-7258 - 59

A. TVERAS
LAIKRODŽIAI IR BRANGINYBES
Pardavimas ir taisymas

2646 W. 68th St., Tel. REpublic 7-1941

PRANEŠIMAS

Už sertifikatus mokame:

- 7½% 4-riems metams už \$10,000.00 ar daugiau
- 6% 30-dien mėnesių už \$1,000.00 ar daugiau
- 6¼% 1-riems metams už \$1,000.00 ar daugiau

Pagal susitarimą, dividendus galime prisiųsti kas mėnesį arba kas ketvirtį metų.

VELIAVOS DUODAMOS NEMOKAMAI padėjus \$50.00 ar daugiau taupymo sąskaiton. Gausite vieną amerikietišką ir antrą pagal pasirinkimą lietuvišką, vokišką, ispanišką, itališką, čekišką, lenkišką, airišką, konfederatę arba ekologišką su stovu.

PAS MUS NE VISI TARNAUTOJAI YRA LIETUVIAI, BET KIEKVIENAM SKYRIUJE GALIMA SUSIKALBėti LIETUVISKAI.

Saint Anthony Savings

Joseph F. Grihauskas, Vedėjas

OFFICE HOURS
Daily 9:00 to 5:00; Monday 9:00 to 8:00
Saturday 9:00 to 1:00; Wed. & Sunday Closed

1447 SOUTH 49th COURT
CICERO, ILLINOIS 60650
PHONE 656-6330

K. Ramonas Ex libris

Lietuvių Bendruomenės Valdyba. Redaguoja Stasys Barzdukas, 18308 Hiller Ave., Cleveland, Ohio 44119. Administruoja Stasys Džiugas, 7240 S. Mozart St., Chicago, Ill. 60629. Spaudžia Draugo spaustuvė. Prenumerata: \$3.00 metams.

Šį kartą: Lituanistika Beaumonto stovykloje; Aušros kvartetas Pietų Amerikoje; Rakštis; knygų klausimu; nuolatiniai skyriai: Pasaulio kraštų bendruomenėse, Jaunimas, Kultūros baruose, Leidiniai, Atgarsiai ir mintys.

AKIRACIAI, 1974 m. Nr. 7. Atviro žodžio mėnraštis. Leidžia Viewpoint Press bendrovė. Šio numerio redakcija: D. Bielskus, K. Drunga, L. Mockūnas, G. Procuta, Z. Rekašius, dr. T. Remeikis, dr. E. Vaišnienė ir H. Zemelis. Adresas: 6821, S. Maplewood Av., Chicago, Ill. 60629. Metų prenumerata: \$6.00.

Puslapių akcentai: Lietuviška, rusiška ar žydiška buvo 16-toji lietuviška divizija. Išcenzūruotas Pietaris; Lituanistikos surusinimas naujoji Encyclopedia Britannica laidoje; Spauda išėjimoje ir išėjimoje spaudoje, rpaėjusių metų poezijos rinkiniai (tesinys — Ant. Gustaitis, Danguolė Sadūnaitė, J. Svabaitė - Gylėnė); Vytauto

KONCERTINIS YPATINGAS GITARAS IR KANKLES
DARO PAGAL UŽSAKYMĄ IR TAIŠO STYGINIUS MUZIKOS INSTRUMENTUS

KVIRINAS RUNIMAS
4914 W. Cermak Rd.
CICERO, ILL. 60650
Tel. — 632 - 3200

Bubnio romanas "Po vasaros dangum"; Apie latvių literatūros laimėjimus ir kt.

SKAUTŲ AIDAS, 1974 m. rugsėjo mėn. Leidžia LSS Tarybos pirmija. Redaguoja A. Namičienė, 6041 S. Fairfield Ave., Chicago, Ill. 60629. Administruoja A. Orentas, 6842 S. Campbell Ave., Chicago, Ill. 60629. Metinė prenumerata \$5.00.

Tiek savo iliustracijomis, tiek visa kita medžiaga leidinys yra tikras mūsų skautiškojo jaunimo veiklos veidrodys.

Juozas Kapačinskis, IŠEIVIO DALIA. 1950 - 1973 metų atsiminimai. Chicago Lietuvos literatūros draugijos leidinys 1974 m. Surinko Naujienos. Spaudos darbas atliko M. Morkūno spausuvė. Leidinys kietai ir išsami, iliustruotas nuotraukomis, 296 psl., kainą \$7.00, gaunamas ir Drauge.

WAGNER & SONS

Typewriters, Adding Machines and Checkwriters

Nuomoma — Parduoda — Taiso
NAUJOS NAUDOTOS
Virš 50 m. patikimas patarnavimas
5610 South Pulaski Road
Phone — 581-4111

Balzėkų šeima

Stanley Jr.
Stanley Sr.
Robert Jr.
Stanley III

... kviečia Jus aplankyti Balzėkas Motors ir įsigyti 1975 metų mažą ir taip pat ekonomišką

CHRYSLER CORDOBA

ar PLYMOUTH FURY
nuo \$3,235.00

Mes stengiamės duoti lietuviams geriausią patarnavimą ir geriausią pirkimo sąlygas.

Turime jaunuoliams mašinų (Cadillac, Buick ir kitų, taipgi ir importuotų), pradedant nuo \$50.00

BALZĖKAS MOTORS
4030 S. ARCHER AVENUE
Tel. — VI 7-1515

MARQUETTE PHOTO SUPPLY

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MEGEJAMS

Daug sutaupysite pirkdami čia įvairių firmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai progai. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara pirmą ir ketvirtą vakarą iki 9 val.

3314 West 63rd Street
Tel. PROspect 6-8998
Chicago, Illinois, 60629

Kultūrinė kronika

KAMERINIS KONCERTAS — MALONI NAUJIENA CHICAGOJE

Kai solistų koncertais Chicago tikrai gali pasigirti, tai lig šiol platesnio dėmesio kamerinei — instrumentinei muzikai vis nebuvo sulaukta. Tuo tarpu instrumentinė muzika yra pati tyriausioji, pati subtiliausiaji, beveik yra tikrai kultūringos visuomenės vizitinė kortelė. Ir džiugu, kad šį sekmadienį (spalio 27 d.) 3 val. popiet Jaunimo centro didžiojoje salėje jau turėsime šio pobūdžio koncertą. Chicago lietuvių instrumentalistų trio atliks įdomią programą. Trio sudaro: Povilas Matukas — smuikas, Petras Armonas — violončelė ir Manigirdas Motekaitis — fortepijonas. Bilietai prie įėjimo. Visus kviečia Satrija.

III JAV IR KANADOS LIETUVIŲ TEATRO FESTIVALIO REPERTUARAS

LAIKAS: 1974 m. lapkričio 27-30 ir gruodžio 1 dienomis.
VIETA: Jaunimo centras, 5620 S. Claremont Ave., Chicago, Ill.

1. Trečiadienis, lapkričio 27 d., 8 v. v. — *atidarymas*. Anatolijaus Kairo 3 v. futūreska "Mano senelis". Režisuoja Darius Lapinskas. Vaidina Chicago LB Jaunimo teatras.

2. Ketvirtadienis, lapkričio 28 d., 5 val. popiet. Kartojama trečiadienio programa.

3. Penktadienis, lapkričio 29 d., 8 v. v. Vinco Kudirkos 6 paveikslų satyra "Viršininkai". Scenai pritaikė Jurgis Jankus. Vaidina Rochesterio Jaunimo teatras.

4. Šeštadienis, lapkričio 30 d., 8 v. v. Vytauto Alanto 3 v. komedija "Šiapus už dangos". Režisuoja Elena Dauguvietytė-Kudabienė. Vaidina Hamiltono dramų grupė "Aukuras".

5. Sekmadienis, gruodžio 1 d., 2 v. popiet. Jurgio Gliaudos 3 veiksmų drama "Naktis". Režisuoja Dalila Mackalienė. Vaidina Los Angeles Dramos sambūris.

6. Sekmadienis, gruodžio 1 d., 8 v. v. Žymenų vakaras. Programoje: režisierių pagerbimas, aktorių pristatymas, žymenų įteikimas, meninė dalis, valės, muzika, etc.

PROF. ALGIROD JULIAUS GREIMO PASKAITA CHICAGOJE

Paskaitos tema "Gedimno sapnas ir herojus, kuris nieko nebijo". Svečias iš Europos šia paskaita skaitys rytoj (spalio 27 d.) 3 val. popiet Jaunimo centro kavinėje, pakviestas Santaros-Sviesos.

Algirdas Julius Greimas yra

pasaulinio garso semiotikas — struktūralistas. Prancūzijoje gimęs struktūralizmas yra anali- zės metodas ir filosofija, palie- tusi tokias skirtingas mokslo sritis kaip antropologija, seman- tiką, psichologiją, literatūros kritiką, lingvistiką ir kitas. A. J. Greimas yra vienas iš žymiausių žmonių struktūralizmo judėjime. Jo vardas minimas kartu su Claude Levi-Strauss, Noam Chomsky ir Jacques Lacan. Savo knygoje "Semantika struktū- rale", išleistoje 1966 metais Pa- ryžiuje, A. J. Greimas pateikė semantikos teoriją, kurią galima pritaikyti ne tik atskirų žo- džių analizei, bet taip pat litera- tūros veikalų semantinių struk- tūrų nagrinėjimui. Dabar yra gera proga išgirsti, kaip susi- tikti ir išgirsti.

Zibuntas Mikšys

MIKO ŠILEIKIO TAPYBOS PARODA BALZEKO MUZIEJUJE

Paroda Balzeko Lietuvių kul- tūros muiejuje atidaroma lap- kričio 17 d. ir vyks ten iki lap- kričio 29 d. Mikas Šileikis yra vienas iš tų retųjų mūsų seno- sios kartos dailininkų, subrendu- sių ir dailės mokslus išėjusių ne kur kitur, o čia — Amerikoje. Chicago Meno institutą jis bai- gė jau 1925 metais. Yra ryškūs peizažistas, portretistas ir na- tūrmortų tapytojas. Tai gerą techniką ir profesionalų meno kultūros lygį pasiekęs čionykš- tis mūsų tapytojas. Gimęs Lie- tuvoje, į JAV atvykęs 1913 m. Balzeko Lietuvių kultūros mu- ziejuje (4012 Archer Ave.) Chi- cagoje parodą bus galima lanky- ti visas septynis savaitės dien- nas nuo 1 val. popiet iki 4 val. 30 min. popiet.

KONGRESMANAS ROBERT HANRAHAN KULTŪRINĖJE VAKARONĖJE

Kitos savaitės Jaunimo cent- ro kavinės kultūrinėje vakaro- nėje. Chicagoj, lapkričio 1 d. (penktadienį) 8 val. vak. daly- vaus mums gerai pažįstamas, di- delis lietuvių bičiulis, kongres- manas Robert Hanrahan ir kal- bės tema "Simo Kudirkos ke- lias į laisvę". Visi kviečiami at- silankyti.

B. Uogintas

Ex libris

"DRAUGO" ROMANO KON- KURSO KOMISIJA SIEMET CHICAGOJE

"Draugo" romano konkursui rankraščių įteikimo paskutinė data yra lapkričio 1 d. (pašto antspaudas). Vertinimo komisi- ją siemet sudaro: P. Gaučys, Nijolė Jankutė-Užabalienė, V. Ramonas, P. Razminas. Penk- tąjį narį paskelbsime artimiausioje ateityje.

PROF. J. STUKO SUKAKTIS

Ekonomistas, visuomenininkas prof. Jokūbas J. Stukas siemet sulaukė 50 m. amžiaus. Gimęs 1924 m. spalio 8 d. Newark. Studijas yra išėjęs New Yorko universitete ir jas gilinęs Oxfor- de, Anglijoje, Columbijos unive- rsitete, o 1956 m. New Yorko uni- versitete pasiekė daktaro laips- nio, parašęs disertaciją apie Lie- tuvos tautinį atgimimą. 1951-1954 buvo Amerikos Balso pro- gramų tvarkytojas, o nuo 1963 m. pakviestas dėstyti Seton Hall uni- versitete, So. Orange, N. J. Suor- ganizavo šokių ir chorų grupes Lietuvos Garsų radijo valandai, išleido lietuviškų plokštelių, su- organizavo eilę lietuviškų prog- ramų televizijoje. Buves Balfo di- rektorius, New Jersey Altos pirm., LB New Jersey apyg. pirm., Vy- čių kultūros komisijos ir stipen- dijų fondo organizatoriaus, vyčių centro vald. pirmininkas. Bend- radarbiauja spaudoje.

NAUJAS VACIO KAVALIŲ ROMANAS

Lietuviškos knygos klubas Chicagoje netrukus išleidsia naują V. Kavaliūno romaną "Hestera". Romanas iš Kristaus gyvenimo laiko, panašus į Krė- vės "Dangaus ir žemės sūnūs". Jo rytietiškos nuotaikos savo ry- tietišku atspalviu primena Vie- nuolio "Kaukazo legendas". Gil- us išvidinis degimas. Jauti, kad yra daug ugnies, bet nei liepsnų, nei dūmų nesimato. Tai kaip neišsiveržęs vulkanas. Pasamėnės gyvenimas su sapnais ir masty- mais sudaro organišką pyne su išorinio gyvenimo įvykiais.

LIETUVIŲ MUZIEJAUS KŪREJO SUKAKTIS

Lietuvių kultūros muziejaus kūrėjas ir išlaikytojas Stanley Balzekas, jr. spalio 8 d. sulaukė 50 m. sukakties. Studijas yra bai- gęs De Paul universitete magist- ro laipsniu, 1966 m. birž. 22 d. Chicagoje, prie savo automobi- lių prekybos įstaigos įkūrė Lietu- vių kultūros muziejų, kurio pa- grindą sudarė dr. Račkus rinki- niai: gintaro, Lietuvos monetų ir pašto ženklų, žemėlapių, etno- grafinių eksponatų, ginklų ir kitų senienų. Bibliotekoje apie 10,000 knygų ir žurnalų komplektų. Muziejuje ruošiamas meno ir ki- tokios parodos. Leidžiamas ir muziejaus neperiodinis leidinys "Museum Review". Muziejus yra išpopuliarintas ir amerikiečių vi- suomenėje.

KRIKŠČIONYBĖS MOKSLO PAGRINDAI

Prie Notre Dame universiteto veikianti Fides leidykla išleido naują Johannes Hofinger, SJ vei- kiamą "Our Message is Christ" (1974 m., 125 psl., 2 dol. 50 ct). Tai pagrindinių krikščionybės tiesių konspektinis aiškinimas, paskirstytas į 34 temas. Dėstoma suglaustai, pateikiamas klausimų sąrašas skyrelio gale. Ju dėka lengviau patikrinti, kaip klausy- tojai seka ir supranta dėstomą klausimą. Nesistengta, kad leidi- nys būtų populiarus, bet duoda- mi kiek galima tikslūs svarbiųjų krikščionybės tiesių aptarimai, pradedant Dievo ieškojimu, jo buvimu, baigiant jo paskutiniu- ju atėjimu.

Kultūrinės svarstybos

Kur ir kaip mes stovime pasauly?

(Atsakas į Kultūros tarybos pirm. Anatolijaus Kairo klu- telėjimą)

Atsakydamas į Jūsų paklausi- mus, aš norėčiau remtis Vytauto Kavolio dviem dėsniais, ku- riais einant, turėtų būti tvarko- ma išeivijoje mūsų kultūrinė veikla. Jis tuos dėsnius pasakė prieš kokių 5 metus viename mokslo simpoziume Chicagoje. Tie dėsniai yra: 1. — daryti čia tai, ko negalima daryti Lietuvo- je ir 2. — atkreipti dėmesį į tas sritis, kuriose mūsų tauta nėra linkusi stipriai pasireikšti ar nėra turėjusi tam progos. Šie du dėsniai, man atrodo, yra ne- sukritikuojami.

Juos taikant praktikoje, rei- kėtų galvoti šitaip: pagrindinė žala mūsų tautai yra daroma re- ligijos, sveikos filosofijos ir vi- suomeninės demokratinės sąmo- nės ugdymo srityse. Dėl to šia kryptimi reikėtų ir veikti ypač išeivijoje. Kalbant apie religinę sritį, reikėtų ne tiek rūpintis li- turginiais ar konfesiniais klau- simais, kiek pagrindine žmogaus santykių su Dievu kryptimi. Reikėtų padėti susitelkti visoms lietuviškoms konfesijoms ir kę nors rimto šioje srityje paruošti. Panašiai tektų pasisakyti ir filo- sofijos srityje. Nemažiau reikš- mės reikėtų skirti, ugdant mūsų tautos demokratinę sugebėjimą

diskutuoti, vienas kito nenieki- nant. Lietuvoje yra išugdytas iki pasibaisėjimo vienas kitu ne- pasitikėjimas. Ir ši žaizda lėks, jei nebus pozityviai nugalėta.

Reikėtų platesnių studijų, kad būtų galima pasinaudoti antruo- ju Kavolio principu. Kokia bū- tent kryptimi vesti lietuvių tau- tą, kad jos žmogus augtų labiau pilnutinis. Mokslingumo, valdi- nikiškumo ir meniškumo pas- mus yra apstu. Tačiau mums trūksta sveiko "salesmanship" sugebėjimo savo vertybes par- duoti, sugebėjimo santykiuoti su svetimais žmonėmis, nepran- dantandant savęs.

Toliau noriu atsakyti į Jūsų 4 klausimus pačiam.

1. Sakėčiau dvi sritys išeivi- joje turėtų susilaukti ilgalaikės ir planuotos globos: chorai ir knyga. Estai dar prieš nepri- klausomybės laikus organizuota knygos klubų veikla išugdė la- biausiai skaitančią tautą Euro-

poje. Chorams dėmesys iš bend- ruomenės pusės yra — vaisingas dėl to, kad daina ir muzika yra tokia sritis, kuri išeivijoje susi- laukia įvertinimo tuojuo ir iš ki- tos kalbos žmonių. Tam tikslui Bendruomenė turėtų telkti ir ug- dyti dvejopus žmones: kompo- zitorius ir chorų organizatorius visai nauju įkvėpimu.

2. Atsakant į antrą klausimą, aš neturiu konkretaus pasiūly- mo. Pagaliau net nenorėčiau leisti į pavardes, Man atrodo, reikėtų žiūrėti ne pavardžių, bet žmonių, tinkamų vienam ar ki- tam darbui ar uždaviniui.

3. Gerai, kad iškeltas trečias klausimas. Aptarti, kas yra lie- tuviškumas, yra sunkesnis už- davinys. negu pirmu žvilgsniu atrodo. Pradžiai, sakėčiau, Kul- tūros taryba padarytų gerą dar- bą, sudarydama plačią kartote- ką visų lietuvių besireiškian- čių vadovaujamam vaidmeny universitetuose, prekyboje, pra- monėje, politikoje. Šitokia kar- toteka išsyt parodytų, kur ir kaip mes stovime pasaulyje. Nuo čia tik galima būtų pradėti tolimesnį planavimą.

Kun. Vyt. Bagdanavičius, MIC

Laidotuvių . Direktoriai
MAŽEIK & EVANS
6845 SOUTH WESTERN AVENUE
TRYB MODERNISKOS
AIR-CONDITIONED KOPLYČIOS
MASINOMS VIETA
REpublic 7-8600 REpublic 7-8601

E U D E I K I S
DOVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID
Laidotuvių Direktoriai
TRYB MODERNIOS KOPLYČIOS
4330 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852
4605-07 South Hermitage Avenue
Telefonas YArds 7-1741

P E T K U S
MARQUETTE FUNERAL HOME
— TEVAS IR SŪNUS —
TRYB MODERNISKOS KOPLYČIOS
2533 West 71st St. — Telef. GRowehill 6-2345-4
1410 S. 50th Ave., Cicero TOWNhall 3-2108-09
AIKSTB AUTOMOBILIAMS STATYTI

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI
Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai
ANTANAS M. PHILLIPS
3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401
STEPONAS C. LACK (LACKAWICZ) IR SŪNUS
2314 W. 23rd PLACE Tel. Virginia 7-6672
2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213
11023 Southwest Highway, Palos Hills, Ill. Tel. 974-4410
PETRAS BIELIONAS
4348 S. CALIBORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-3572
POVILAS J. RIDIKAS
3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911
JURGIS F. RUDMIN
3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138-39
VASAITIS — BUTKUS
1446 S. 50th AVE. CICERO, ILL. Tel. OLYmpic 2-1003

STANDARD FEDERAL... FINANCIAL FRIEND OF THE FAMILY

7½% CERTIFICATE ACCOUNTS*
\$5,000 Or More 4 Year Maturity
YIELD INCREASES TO 7.50%
on interest accumulated for 1 yr.
YEARLY

6¾% CERTIFICATE ACCOUNTS*
\$1,000 Or More 30 Month Maturity
YIELD INCREASES TO 7.00%
on interest accumulated for 1 yr.
YEARLY

5¾% CERTIFICATE ACCOUNTS*
\$1,000 Or More 90 Day Maturity
YIELD INCREASES TO 6.00%
on interest accumulated for 1 yr.
YEARLY

7% CERTIFICATE ACCOUNTS*
\$1,000 Or More 4 Year Maturity
YIELD INCREASES TO 7.25%
on interest accumulated for 1 yr.
YEARLY

6½% CERTIFICATE ACCOUNTS*
\$1,000 Or More 1 Year Maturity
YIELD INCREASES TO 6.80%
on interest accumulated for 1 yr.
YEARLY

5½% PASSBOOK SAVINGS
Interest Paid to Date of Withdrawal
YIELD INCREASES TO 5.30%
on interest accumulated for 1 yr.
YEARLY

*A substantial interest penalty is required for early withdrawal.

STANDARD FEDERAL SAVINGS
Celebrating our 65th year
Assets over \$200,000,000.00
Reserves over \$18,000,000.00
Member Federal Savings and Loan Insurance Corporation

4192 Archer Avenue (at Sacramento)
Chicago, Illinois 60632 — 847-1140

REDAGUOJA ST. SEMENIENĖ, 6507 S. TROY ST., CHICAGO, ILL. 60629. TELEF. 925-5988

KAI JAUNIMO CENTRAS VIRSTA GINTARO RŪMAIS

VIKTORIJA KASUBAITĖ - MATRANGA

Vienam trumpam savaitgaliui Jaunimo centro kampelis pavirto Gintaro rūmais. Putnamo seserų rėmėjos atskleidė mums Baltijos aukso įvairumus ir neapsakomą grožį. Spalio 4 d. vakare Gintaro dirbinių parodos atidaryme žmonės netilpo kambaryje pasižiūrėti Marijos Remienės ir Marijos Rudienės atidarymo žodžių. M. Rudienė priminė Jūrą ir Kastyčio legendą ir gintaro užimamą vietą mūsų tautosakoje.

Pasipylė iš skrynių gintariniai papuošalai ir įvairūs daiktai

Ir šioj parodoj mes matėm jų gausą. Kaip žadėtas (jade) yra charakteringas kiniečių civilizacijai, taip gintaras iliustruoja lietuvių gyvenimą. Gintaras, kaip žadėtas (jade), turi tiek pat spalvų ir įvairumų, bet gintaras trapesnis ir negalima jo taip plonai stilizuoti ir kruopščiai išdailinti. Gintaras lyg aiškina ir klosto žmonių jausmus, susietus su žeme ir gamta. Čia mes matėme gintarą akmens — natūralioje formoje, paveikslų, papuošalų ir kambarių dekoracijų pavidaluose. Gintaras tiko įvairiomis meniškoms priemonėm ir formom — moderniajai macramė sienos pakabinimui, išmegtaj antklodė, vario skulptūrai, ir brangenybėms. Temos įvairiausios: religinės — kryžiai, madonos, patriotinės — žemėlapiai, vėliavos, herbai; gamtinės — vaizdai ir objektai, kaip laivai, grybai, žuvis; vartojami daiktai — pyptės, ir plunksnakočiai. Ir, tur būt, moterims svarbiausia, ypač susiejus su madų parodos savaitgaliu, papuošalai — žiedai, įvairiausios karolių virtinės, sagės, apyrankės ir diržų sagtys pasiliejo iš gintarinių skrynių. Čia gintaras graškiausiai suderintas su auksu, sidabru, plenu ir varliu. Atidarymo metu galva sukosi — atsilankiusios ir savo gražiaisiais gintarais pasipuošusios spindėjo kaip eksponatai — tikrai, antra judanti paroda.

Rečiausias gintaras — mėlynas, brangiausias — permatomas rudas

Vėliau, kavinėje, būrys klausėsi pirmos šio sezono vakaronės: Marija Krauchunienė kalbėjo apie gintarą. Pradžioje sakė, kad sunku kalbėti prieš tokią grupę, kuri tiek daug žino apie gintarą ir taip artimai kasdien su juo susiduria. Bet ir čia išgirdom naudingų žinių. M. Krauchunienė aiškino gintaro geologinę istoriją ir cheminę sudėtį; sužinojom, kad ne tik pušis su savo sėklėmis buvo gintaro pradžia, bet ir kitų medžių liekanos randamos gintare — magnolijų ir alyvų. Gintaras randamas ir keliuose kituose kraštuose: Indijoje, Rumunijoje ir Sicilijoje, bet prastėnės kokybės kaip baltis-kasis.

Lietuvoje jį randam jūros pakraščiuose, o kituose Pabaltijo kraštuose reikia gintarą iškasti.

M. Krauchunienė atkreipė klausytojų dėmesį į gintaro spalvas — yra net mėlynos gintaro, visų rečiausias, o brangiausias tai žarus, permatomas rudos spalvos. Šis gintaras — vienintelis, kurį galima, kaip briliantą, šlifuoti kampais. Idomu buvo išgirsti, kad senųjų aliejus, terpentinas ir alkoholis ištirpina gintarą. Oras

ir saulė taipgi patamsina gintarą; o jį geriau laikyti ne stalčiuje, bet atviroj vietoj — mūsų brangenybė, mėgstanti išstatymą parodoj!

Graikaj ir romėnai mini gintarą. M. Krauchunienė tęsė savo paskaitą apie gintaro prekybos istoriją ir kitų kraštų, ypač senovės graikų ir romėnų, komentarus apie gintarą ir jo kilmę. Mums dar papasakojo kelias legendas ir atskirus įvykius, ryšius su šios brangenybės populiarumu.

Grįžtant prie parodos, man imponavo Valeškos vitražas ir Dagio medinė, žema skulptūra prie durų. Labai nuotaikingai šie

darbai paruošia žiūrovą stebėti gintarą ir įsijausti į jo prasmę. Gintariniai darbai, kaip stiklo mozaika — sudėtingi, šilti ir permatomi. O medinė skulptūra — natūrali, švelni savo forma, žemės spalvų spektre, kaip mūsų jūros brangenybė — gintaras.

Tik gaila, kad paroda tokiam trumpam laikui suruošta. Tiek mūsų amerikiečių draugų pastebi ir žavisi mūsų papuošalais. Jiems būtų įdomiausia matyti šitokią sudėtingą parodą. Parodos apipavidalintoja Paul'na Vaitaitienė puikiai ir skoningai išstatė ir suorganizavo visą parodą. Pagirtina, kad vienoje vitrinėje lėkštėje aiškiai buvo išdėstyti ir parodyti įvairūs gintarai nuo balto iki juodo, bet gal būtų naudingiau, jei būtų buvusi kokia kortelė su datų ar vietų paaiškinimais. Taip pat kilo klausimai, iš kur tie visi pavyzdžiai ir kada pagaminti? Ar viskas lietuvių darbo, kaip per metus keitėsi mados ir apdirbimo priemonės? Daug kam kilo klausimų stebint skulptūras ir mezzimius; tokių meniškų darbų kūrėjas reikėjo čia pat pavadėmis suminėti.

Mes linkim Putnamo seserų rėmėjoms sėkmės šių metų veikloje ir širdingai dėkojam už tokią puikiai suruoštą retą gintaro parodą. O labiausiai dėkojam visiems, kurie atsisakė bent keilioms dienoms su savo brangiausiais šeimoms turtais kitų nuostabių ir džiaugsmų.

LOSANGELIEČIŲ SUBRUZDIMAS

Naujų ir originalių būdų tenka ieškoti, norint sutelkti kiek lėšų kokiame širdžiai artimam projektui. Tad jei tokia originali mintis šauna į galvą, reikia bandyti ją ir įgyvendinti, kitaip toji mintis tik įsiriškuos kitų panašių svajonių eilę, ne tapusi realybe.

Šį kartą, tikime, to neįvyks. Nes mintis tuoj rado atgarsį ir bendraminčių. O reikalus sukasi apie moralinės ir finansinės paramos suteikimą sesėms, dirbančioms jau tiek metų prie "Moters" žurnalo leidimo. Tegu bent jos žino, kad jų pastangos vertinamos, kad jos nepraeina nepastebėtos, kad šis kultūringas žurnalas kelia pasididžiavimą visoms sąmoningoms lietuviškoms, kaip plačiai jos bebūtų išsklaidžiusios. O gal jau būtų pravartu suorganizuoti šokių tokią piniginę paramą augančioms spaudos išlaidoms sumažinti. Kaip ilgai žurnalas išsilaikys? Keistas klausimas, juk tai nuo mūsų pačių priklauso!

Tokių minčių vedamos, kelios šio žurnalo rėmėjos ruošia Los Angeles padangėje savotišką parodą, tarsi pritarimo ženklą lietuviškai kūrėjai. Lapkričio mėn. 17 dieną, sekmadienį, daugybė šeimų sunės į Šv. Kazimiero parapijos salę jų nuosavybėje esančius lietuvių moterų dailės darbus ir atidarys tą kraičio

skrynįla plačiai visuomenei, kuri, kad ir už kukliausią auką "Moters" žurnalo naudai galės visą šitą sudėtingą parodą pamatyti. Sunku pramatyti bendrą kūrinių skaičių, bet jau ryškėja nepaprastai plati skalė: bus tapybos, grafikos, skulptūros, kilimų ir kitų meno formų iš tolimų ir artimų vietovių, iš už vandenų ir iš čia pat už kampo. Jau priskaičiuojama 17-20 dailininkų darbų. Pasirodo, mūsų žmonių namus puošia ir Tara-bildienė iš Lietuvos, ir Motiejūnaitė iš Prancūzijos, o arčiau namų Kepalaitė, Žymantienė, Balukienė, Paukštienė, Urbaitytė, Korsakaitė, Arbaitytė, Peterienė, Leškienė, Šablauskienė, Bu-reikienė, Kentienė, Vainorienė, Vėbeliūnaitė, Molskienė. Čia paminint tik tas, kurių paveikslus savininkės jau spėjo užregistruoti parodai.

Malonią staigmeną padarė rengėjoms p. Šlapelytė, pagarsėjusi Los Angeles savo audiniais ir lėlėmis, pažadėdama kelti savo lietuviškų lėlių, kaip jėgimo laimikį parodos žiūrovams. Gi parodą atidaryti sutiko visų mėgiama mūsų poetė prof. dr. Elena Tumienė, pati sutelkus savo namuose didžiulį meno lobį.

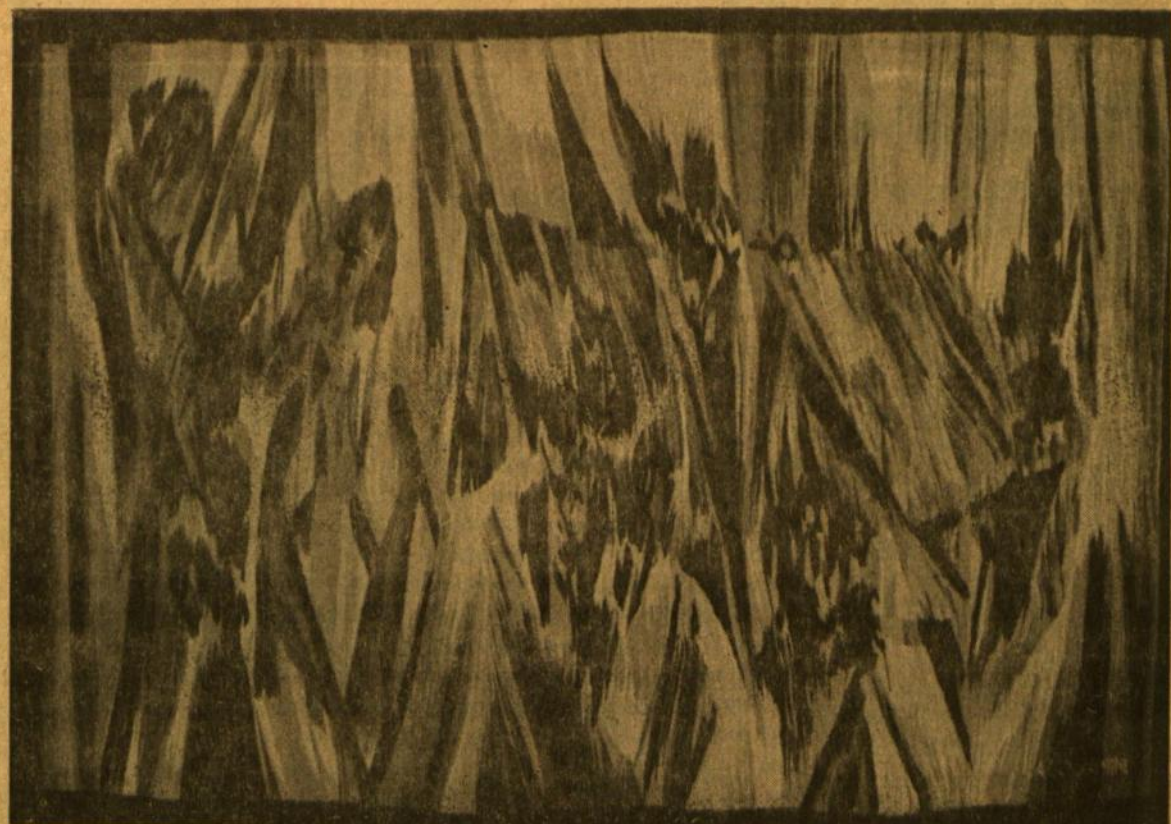
Paveikslų ar kitų meno formų kūrinių savininkės, kurios sutiktų tai vienai dienai pasida-

linti savo kraičiu su visa plačiaja vietos visuomene, bet dar nespėjo užsiregistruoti, arba norėtų smulkesnių informacijų, prašomos kreiptis šiais telefonais: 662-5777 (Jūratė Avižienienė), arba (805) 259-7020 (R. K. Vidžiūnienė). Visi laukiami su talka, pasiūlymais ir lapkričio 17 d., sekmadienį, nuo 10 val. ryto kviečiami į pačią sudėtingiausią parodą, kokia čia yra buvusi. Parodos idėją nuosirdžiai remia klebonas prel. J. Kučingis, veltui užleisdamas salę, ir skautai, parūpindami pertvaras. Dažnas klausia: ar paveikslai bus parduodami? Kodėl gi ne, jei atsiras norinčių pirkti? Tačiau pagrindinis parodos tikslas yra didelis aciū sesei lietuviškai, kuri nenuleido rankų ir nenuplaukė pasiroviui.

R. K. V.

PUSĖ MILIJONO LOJOLAS MEDICINOS MOKYKLAI

JAV Sveikatos institutas pasakyrė Lojolos universiteto medicinos centrui 551,483 dol. tyrimų ir mokymo reikalus, biomedijos ir biopsijos skyriui. Lėšos bus panaudotos ir stipendijoms penkiems siekiantiems doktorato ir penkiems gilinantiems studijas, jau gavus doktoratą.

Anastazija Tamošaitienė

Spalio sąskambiai (gobelenas)

NAUJIENOS ODOS PRIEŽIŪROJE

Europos ir Amerikos kosmetikos rinkoje pasirodė visa eilė kremų odai atjauninti ir ją apsaugoti nuo raukšlių. Kas yra tas stebuklingas eleksyras ir kodėl žmogaus oda sensta?

Tyrimai parodė, kad odos senatvė pasireiškia daugiausia jungiamajame odos audinyje. Kolagenas (svarbiausioji junginio dalis) lemia odos išvaizdą — jaunatvišką arba anksti pasenusią.

Jauna oda turi lankstaus, tįps-tančio kolageno, kuris padaro jungiamąjį audinį elastingą ir padeda jam sugerti drėgmę. Tas kolagenas, metams slenkant, pasikeičia į nelankstų, netirpstantį kolageną ir jungiamasis audinys virsta neelastingu.

Normaliai kiekvieno žmogaus oda sensta, bet odos senatvę galima greitina per didelį kiekį sau-

lės spindulių, vėjo, šalčio ir kitų atmosferinių sąlygų.

Iš Europos įvežamas kolageno ekstraktas yra pagamintas iš labai jaunų gyvuliukų odelių. Gamtos procesas yra labai kompliktuotas, nes stengiamasi kuo mažiau pakeisti natūralią kolageno struktūrą. Tas ekstraktas Amerikos rinkoje vadinamas įvairiais vardais — CLR, C.H.R., GAM bio-complex etc.

Kremai su kolagenu yra lengvai odos sugeriami. Vartotojus apklusinėjus, pasirodė, kad trijų savaitių bėgyje jie pastebėjo odą pasidariusi švelnesnę, stangesnę ir lygesnę. Raukšlės liko mažiau pastebimos.

Kremai su kolagenu yra brangūs ir pardavinėjami įvairiomis kainomis. Brangiausias yra Or-lane B-21 — 2.5 oz. kainuoja 85 doleriai, o prieinamiausias yra DIVA — 2 oz. — 15 dolerių.

Jadvyga Paukštienė

Karalius (akvarelė)

Iš parodos Kultūros židiny, New York, lapkr. 2-3 d.

KOLEGIJOS PREZIDENTĖ

Nauja Strich kolegijos Milwaukee prezidentė parinkta sesuo Marija Kamilė Kliebhan. Ji turi psichologijos doktoratą iš Katalikų universiteto, toj kolegijoje jau dėstė nuo 1955 m. Ji 1971 m. buvo parinkta kaip labiausiai pasižymėjusi mokytoja JAV-se. Anksčiau ji yra buvusi Wisconsin mokytojų klubų federacijos sąjungos pirmininke.

AREŠTAVO DU REDAKTORIUS

Jugoslavijos komunistų policija areštavo du katalikų žurnalo "Druzina" redaktorių, kaltindama ryšiais su emigrantais.

Areštuotieji Drako Klemencic ir Frnak Bole buvo pakaltinti laikę pas save "subversyvinus spaudinius, užsieny išleistus".

DAILIOJI LYTIS

— Ar tu, teta nesupykysi ant manęs už klausimą
— Tikrai ne.
— Tai pasakyk man, teta, ar tu tikrai esi gražiosios lyties?

Lietuvių Moterų dailininkų dr-jos parodoje, vykstančioje Balzeko Lietuvių kultūros muziejuje, keletas dalyvaujančių dailininkų. Iš kairės į dešinę po Stanley Balzeko Jr., Giedrė Zumbakienė, Janina (Monkutė) Marks, Aldona Valienė, Vanda Balukienė, Magdalena Stankūnienė. Paroda atidaryta nuo rugsėjo 15 iki lapkričio 3 d.

Žilvilio grupės šokėjos Chicagos Ford City

Nuor. V. Noreikos